

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SCLOVENECC

Ček, račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Kapitalizem in kriza

To je vihar, nič kot vihar, ki se je periodično pojavil in pomajal gospodarstvo, da ga bo očistil in usposobil še za večji razmah. Tako smo spočetka govorili o obstoječi gospodarski krizi, izkazalo pa se je, da se je vihar prelevil v pravo nevihto, v orjaški ciklon, ki mu že več ne vemo imena, ki pa traja.

Negotov položaj v Ameriki, omajanje britanske vevlasti, strašna gospodarska nervoza v Nemčiji, strahovi v Italiji, potem pa vsa nedopovedljiva revščina vzhodnih in južno-evropskih držav — vse to so gola gospodarska dejstva brez teorij. Ob strani vsega še Rusija, ki je pod boljševiškim gospodstvom započela novo gospodarsko, kulturno in versko, oziroma brezversko politiko, hoteč ubrati čisto nova pota in odkriti nove svetove, pa jo danes še bolj kot druge zemeljske pokrajine pretresata glad in pomanjkanje. Kaj naj k vsemu temu porečemo? Pač žalostna dedščina vojne, kateri lahko prištejemo še mrtve in ranjene, pohabljenosti vseh vrst, uničenje ljudskega premoženja in kulture. Na vse to sedaj še gospodarska kriza, ki ni drugače kakor reakcija bolnega telesa proti infekciji kapitalističnega sistema, ki je računal, da je trajna prosperiteta nekaterih množic na stroške obubožanja večine človeštva.

Več kot dve leti politiki in gospodarstveniki študirajo krizo. Analizirajo in komentirajo dosedaj nepoznani gospodarski pojav. Kratkovidni, in teh je večina, so mnenja, da se sedaj kriza da ozdraviti s samimi gospodarskimi sredstvi. Kdor to misli, je podoben tistemu, ki ima v hiši bolnika, pa pokliče le notarja in tesarja. Sedanjo gospodarsko krizo so v temelju povzročili moralni, etični vzroki, posledica je praktično izvedenih principov, ki sta jih desetletja proglasala gospodarski liberalizem in socializem.

Zanimivo je, da sedaj eden kot drugi valita od sebe odgovornost. Zlasti kapitalizem se ne da ubiti, ne prizna, tudi teoretično ne priznati, da svobodna gospodarska konkurenca, ki jo proglašajo, ne more biti trajni regulativ gospodarstva. Ni dolgo od tega, kar so odlični evropski gospodarstveniki izdali v posebnem delu nekakšno apološko kapitalističnega gospodarstva. Knjiga je bila od gotovih krogov težko zaželenja in so poskrbeli, da je bila skoraj prevedena na glavne svetovne jezike.

Gospodarska zgodovina XIX. stoletja, tako beremo, ni drugače kakor nepretrgana veriga uspehov socializma. Stiska naših dni torej ne prihaja od kapitalističnega gospodarstva, temveč ker živimo v dobi državnega intervencionizma, kar je bil od nekdaj ideal — ne kapitalizma, temveč socializma. Pokazali so se prvi sadovi antikapitalističnega gospodarstva. Zato pa se sedaj neprestano razlega od socialistične strani krič: Primitite tati! Kapitalizem nas je upropastil! Liberalizem — beremo dalje — ne more na noben način biti odgovoren za sodobne gospodarske siske. Kajti liberalizem se je vedno boril proti gospodarskemu etatizmu, ki ga uvaja socializem in ki povzroča vso gospodarsko katastrofo. Liberalizem se je boril proti temu, da se delavec, ki hoče delati, prepusti despotizmu njegovih strokovnih organizacij. Liberalizem se je vedno boril proti socialnemu zavarovanju, ker iz delavcev dela berače, simulantne in nevrastene. Boril se je zoper carske zaščite, karte, zoper obrtni protekcionizem, proti prevladujočemu obdavčenju... Skratka: Poraza ni doživel kapitalizem, temveč državni intervencionizem, ki z grobo roko posega v gospodarstvo in ovira svobodno gospodarski razmah. Poraz je doživela antikapitalistična politika...

Človek, ki to bere, se ne more načuditi, kako je mogoče danes kaj podobnega pisati. Obenem pa je vsakakor spodbudna sramežljivost, s katero se liberalizem otepa svojega legitimnega otroka — socializma. Saj eno raste logično iz drugega kakor drevo iz korenine, kakor zori sad iz cvetja.

Mi ne vidimo socialne rešitve ne v svobodnem kapitalističnem gospodarstvu ne v državnem socializmu, s katerim se res da mnogokje skušajo pomagati. Čudimo se le lahkotni, s katero si kapitalizem daje odvezo za ves strašen nered, ki ga je povzročil v družbi in gospodarstvu. Avtonomno svobodno gospodarstvo je pred kakimi 100 leti lahko bila mogočna krilatice in mnogo oboževan ideal. V teku stoletja je pa človeštvo doželo spoznanje, da je svobodna gospodarska konkurenca kot življenjski zakon in pa darvinistični eksistenčni boj vsakega proti vsem lažnjiva znanost in nevredno oboževanje nekega gospodarskega principa, ki ljudi ne osvobaja, temveč jih zaslužuje, jih ne bogati, ampak ustvarja siromake. Liberalizem kakor socializem sta verovala v neko naravno nujnost zgodovinskega razvoja v gospodarstvu, zrla sta v njem absoluten zakon za človeštvo.

Tudi znanstveni socializem temelji na nauku neizbežnega katastrofalnega razvoja kapitalizma. H koncu XIX. stoletja je pa gospodarski razvoj, kakor ga je zamislil socializem, skočil s tira. Namesto liberalne doktrine o svobodni trgovini so se nenkrat pojavile varstvene carine in kolonialna politika, ki je bolj in bolj vodila nacionalne gospodarske imperializme. Po drugi strani pa so socialne reforme in socialna politika kljub vsem nasprotjem vendarle delavstvo uvrstila v državni organizem. Delavski razred se je boril za oblast v državi in jo tudi tu in tam dosegel. Toda na njegovo usodno nesrečo so njegovi voditelji vodili isto materialistično gospodarsko politiko nadvladja in moči, kakor njihovi liberalni predhodniki. Moč in korist sta bila navadno pred pravico — zato

* Der internationale Kapitalismus und die Krise. Festschrift für Julius Wolf, herausgegeben von Siegfried von Kardoff. Stuttgart 1932.

Ljuta borba za oblast v Grčiji

Belgrad, 22. septembra.

Čim bolj se bliža dan 25. septembra, ko se bodo vršile volitve v grški parlament, tem ostriša postaja politična borba med grškimi strankami oziroma njihovimi voditelji, kakaj široki sloji ljudstva so precej apatični, ker si od nobene stranke ne obetajo bistvenega zboljšanja svojega zelo žalostnega gospodarskega položaja. Delavstvo je hudo komunistično navdahnjeno, ne igra pa posebne vloge, dočim je kmetstvo ljudstvo precej desorientirano. Spričo hude gospodarske krize se zbuja na deželi sponzini na stare dobre čase, v sled česar je razumljivo, da pridobiva v teh krogih zopet tal monarhizem, ki je bil leta 1922 od republikanske generalitete krvavo strnoglavljen. Meščanstvo pa je razcepjeno v dve skupini: eni se zvešče držijo liberalne stranke oziroma Venizelosa, ki že od leta 1909 stoji v ospredju grške politike, drugi se zbirajo okoli republikanske opozicije, ki jo vodi Papanastasiu, Kafandaris in Savicianos. Največ pristašev ima Papanastasiu, ki je glavni nasprotnik Venizelosa in predstavlja nekakega voditelja najbolj levega krila republikancev, ki so se spričo sedanjega gospodarskega in socialnega položaja orientirali v socialno radikalnem smislu. (Glej v Španiji Azana, v Franciji Herriot itd.) In v resnici je gospodarski problem tisti, ki bo igral prihodnjo nedeljo odločilno vlogo.

Zahajajoča zvezda g. Venizelosa

Po strnoglavljenju monarhije, ko je dal direktorji republikanskih generalov obsoditi na smrt 6 monarhističnih voditeljev, so prišli do oblasti republikanski liberalci pod Venizelosom, ki so monarhiste potolkli v vseh dosedanjih volitvah, batljaji, to je leta 1923, 1924 in 1928. Monarhijo je vrglo v prvi vrsti politično vprašanje, nastalo po strahovitih porazu Grkov v Mali Aziji. Zmaga Venizelosa, ki je posebno imel (in še ima) na strani podpruž milijon grških emigrantov, takrat torej ni bila težka. Naslednja leta se je ta dosedaj najbolj popularni grški državnik, ki ima ogromne zasluge za domovino, tembolj držal, ker ga je podpirala dobra gospodarska konjunktura. Če bi ne bilo sedanjega gospodarskega krize, bi Grki najbrže še prenesli silno, skoro nenasitno ambicioznost Venizelosa, kakor tudi njegov sangvinistični temperament, ki mu je nakopal brez števila osebnih nasprotnikov v republikanski stranki sami. Njegovi sovražniki, ki so se do danes zadovoljili z intrigami proti vsegamočnemu možu, kojega prestij je bil neomajljiv, so sedaj dobili zavetnika v splošni bedi, ki je zavladala v državi, v kateri je valuta s padcem angleškega funta padla na 50 procent. Politiki, kojih nasprotstvo do Venizelosa je imelo dosedaj samo motivne osebne žilavosti in borbe za oblast, se danes naslanjajo lahko na stvarne motive, ko kažejo na prežalostno stanje državnega kredita, na prezadolženost in nevarnost popolnega bankrota, za kar množica dela vedno odgovorno obstoječo vlado. Kakšne globoke učinke ima obupni gospodarski položaj Grčije, dokazuje najbolj drastično okolnost, da so pri letošnjih občinskih volitvah zmagali monarhisti v Atenah, ki so dosedaj bile veletirnjava meščanskega republikanizma, dočim se danes republikanska misel majo celo v pristaniškem mestu Pireju, ker je monarhistom manjkalo relativno malo glasov do večine.

Venizelos, vajen od sedaj, da vlada sam, se danes nahaja v zelo težkem položaju in njegova zvezda je brezdvoma v zatonu. Proti njemu je tudi mladina, ki ji je Venizelos danes že prevzegal akcionaren. V grški mladini se opaža isti pojav, kakor v mladini po vsej Evropi: ali je komunistična ali pa se nagiba k fašizmu, to je s nekakemu sistemu, ki odločno antikapitalističen družben red snuje na konservativnih načelih morale, naroda in tradicije. Zato tudi Venizelosa opozicija nima prave korenine v doraščajočem pokolenju, vendar pa njen vodja Papanastasiu predstavlja vsakakor osebo, ki ima danes več šans za zmago nego starina Venizelos, dasi mladež dobro ve, da so liberalni opozicionarji prav taki demagogi, kakor vodilna skupina pod avtokratom Venizelosom.

Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: Večinoma jasno, pozneje polagoma bolj oblačno. Višja temperatura. Južne Alpe: Večinoma oblačno, pozneje deževno, višja temperatura.

se interesni boji niso podelili. Kapitalizem kakor socializem razjeda kriza zaupanja. Stanovi si ne zaupajo in države si ne zaupajo. Odtod svetovna vojna in po vojni neprestano, strašno oboroževanje, ki pije gospodarski sok narodom in državam.

Bili bi v zmoti, ko bi mislili, da je kapitalistični imperializem, ki je neposredni povzročitelj sedanje svetovne krize, že dosegel svoj višek. Kar vidimo, je bolj podobno izganjanju hudiča z Beelzebubom. Ze Dostojewski je napovedoval, da so absolutistične države prejšnjih časov le spočetki bodočega socialističnega absolutizma. Pomislimo v naših dneh na totalno gospodarsko državo komunizma, kakor je izvedena v Rusiji, na totalno avtoritarno državo fašizma v Italiji in na hitlerjanizem v Nemčiji — troje socialističnih, troje absolutističnih državnih zamisli, ki se sklicujejo na ljudstvo, na družbo...

Venizelos išče opore v armadi

Venizelos, ki nikakor ne more prenesti misli, da bi se umaknil z vodilnega mesta, išče opore v generaliteti. Znano je, da v Grčiji igra v politiki vlogo končnega odločilnega faktorja vodstvo armade, ki je danes skoro brez izjeme še republikansko. Te neodgovorne faktorje imenuje v Grčiji »paragontec« (glej starogrški besednjak!). To so v prvi vrsti general Othoneos, svojčas predsednik vojaškega sodišča, ki je obsodilo na smrt 6 monarhističnih ministrov, stari revolucionar general Kondylis, general Plastiras, ki je bil član republikanskega direktorija leta 1922, in general Gonatas, generalni guverner Makedonije in podpredsednik vlade. Monarhizma osumljen je samo general Pangalos, ki pa je samo oportunist, kateri se je umaknil v rezervo, da počaka, kdo bo zmagal.

Venizelos, ki na vsak način želi ostati na čelu republike, išče torej zveze z vodstvom armade, da si zagotovi svoj položaj, s pretvezo, da je pri predložitvi volitvah v nevarnosti republika. Res je, da se je »ljudska stranka«, ki je brez dvoma zbirališče monarhističnih in z monarhijo simpatizirajočih elementov, v zadnjem času zelo okrepila, njega zmaga 25. septembra pa je skoro izključena. Zato liberalna opozicija očita Venizelosu, da se je zatekel k armadi samo iz strahu, da ne bi bil strnoglavljen in mu to seveda zelo zamerejo. Časopisje Papanastasiu, Kafandarisa in Savicianosa ima prekrasno volivno parolo proti Venizelosu v očitku, da ta republikanec pospešuje vmešavanje neodgovornih vojaških faktorjev v politiko. Zakaj grški narod ne ljubi teh faktorjev, ki so vajeni neprestanih pučev, katere dobrosrčni in skrajno miroljubni grški narod iz dna srca sovraži. Opozicija dobro ve, da bi se Venizelos, ako s svojo stranko 25. tega meseca propade, ne ustrašil nobenega sredstva, da prepreči ustoličenje vlade pod Papanastasiu in da ima v tem slučaju namen s pomočjo armade izvršiti neke vrste puč, ki bi naredil iz njega državnega predsednika, nakar bi izpremenil ustavo v tem smislu, da bi predsednik dobil take ustavne prerogative, kakor jih ima na primer ameriški predsednik ali pa Hindenburg. Zato republikanska opozicija odklanja vsako koalicio z vladajočo Venizelosovo stranko, katero ji je

le-ta ponujala, češ da je v nevarnosti republika, in skupaj z monarhisti ljuto napada Venizelosa, na katerega vali krivdo za gospodarsko katastrofo, ki je zadela Grčijo.

Kaj mislijo monarhisti

Monarhisti seveda upajo na zmago ali se vsaj delajo tako, kakor da bi ta bila neizbežna. Imajo srečo, da imajo danes jako spretnega voditelja v Calderisu. V nasprotju z Venizelosom, ki je podoben neprestano bruhačemu vulkanu, je Calderis miren, zelo previden in hladnokrvnen, da ga ne spravi iz ravnotežja ne poraz, ne zmaga. Volivne parole, ki jih ima v sedanjih borbi, so naravnost sijajne. Grčija, koje trgovina je cvetela, koje trgovska zastava je plula po vsem svetu in ki so ji tuji nosili milijone funtov in dolarjev, je danes pozorišče strašne bede, nastale radi splošnega zastojanja vsake gospodarske delavnosti. Vendar pa čas za monarhistično zmago še nikakor ni prišel, čeprav je Calderis na poziv, naj odkrito pove, ali priznava republikansko državno obliko, in ali jo bo spoštoval ali ne, previdno odgovoril, da so danes na dnevnem redu vse bolj važni problemi nego je problem republike ali monarhije. Ako bomo zmagali — je dejal Calderis — potem državne oblike nikakor ne bomo nasilnim potom izpreminjali, zakaj ljudska stranka ni revolucionarna stranka, kakor so republikanci, ki ne spoštujejo legalitete. Ako bi vprašanje državne oblike postalo pereče — kar danes nikakor ni — potem se bo ljudska stranka vsekakor obrnila na ljudstvo, da naj odloči...

Ako bi, kakor se nekateri pesimisti res bojijo, v nedeljo nepričakovano zmagali monarhisti, bo seveda nastal jako nevaren položaj. V tem slučaju bi se seveda Papanastasiu pomiril tudi s posegom republikanske armade v politiko. Imeli bi torej vojaško diktaturo v prid republike, a čemer bi bil položaj zaenkrat rešen, nastale bi pa nove, še večje težave. Zakaj vojaški puč, ki bi hotel preprečiti vlado, ki je dobila večino in zaupanje naroda, je vsekakor zelo nevarna reč.

Prerekanje na razorož. konferenci

Splošno pomanjkanje dobre volje

Zeneva, 22. sept. tg. Na seji predsedstva razorožitvene konference so danes razpravljali o zadnjem izmed treh vprašanj razorožitvene konvencije, o katerem se je dosegel sporazum, to je, da se ustanovi stalna razorožitvena komisija za kontrolo izvedbe razorožitvenih določb, ki se niso sklenjene. Najprej so se zedinili o tem, da so naročili belgijskemu juristu profesorju Bourquinu, da sestavi poročilo o sedanjem stanju tega vprašanja in o stališču raznih delegacij. Zanimiva je bila debata med sovjetskimi delegatoma Litvinovom in španskim poslanikom Madariago, ali je smiselno in ali je želeli, da bi se izdale kontrolne določbe, še preden so sprejeli razorožitveni sklepi. Litvinov se je izjavil proti temu in rekel, da je to tem manj potrebno, ker itak nihče ni proti kontroli. Sovjetska vlada je celo predlagala zelo strogo kontrolo, toda pravice stalne razorožitvene komisije se morejo določiti šele tedaj, ko bo natančno znana vsebina razorožitvenih sklepov. Španski delegat je izjavil, da bo edina res učinkovita kontrola ostalo javno mnenje in da je tudi on za mešani sistem kontrole, ki nikakor ne sme ostati samo v rokah vlad.

Herriot na straži

Pariz, 22. sept. Z. Nenadni povratek ministrskega predsednika Herriota, ki se je mudil večeraj v Zenevi in ki ni prisostvoval seji predstavništva razorožitvene konference, je izjaval v Parizu veliko senzacijo. Zunanji politični sodelavci lista »Echo de Paris« mišl, da je bil Herriot samo zato le en dan v Zenevi, ker so se bali, da bi lahko na seji razorožitvene konference prišlo do neugodnih presenečenj za Francijo. Baje se je z rusko-italijanske strani pripravljalo, da se odločno podpre nemško zahtevo od 29. avgusta. Zaradi tega je za vsak slučaj hotel Herriot biti posebno navzoč v Zenevi, da bi v slučaju potrebe lahko takoj nastopil v obrambo francoskih interesov. Ker pa je med tem poteklo vse v najlepšem redu, je Herriot uvidel,

da je njegova navzočnost nepotrebna, v sled česar se je vrnil v Pariz.

Pariz, 22. sept. Z. Vsi listi so zadovoljni, ker je predstavništvo razorožitvene konference mirno nadaljevalo delo brez udeležitve Nemčije, kakor da bi se nič ne zgodilo. »Matine« pravi, da je bila današnja največja senzacija to, da se ni prav ničesar zgodilo. »Excelsior« javlja, da je treba konferenci čestitati, ker se ni razpravljalo o vprašanju enakopravnosti, ker nihče ne ve, kakšen preokret bi nastal v tem slučaju. Mnogi listi priporočajo Nemčiji, da zopet pošlje svojega zastopnika na razorožitveno konferenco, da si na ta način prihrani neugodnosti, če bi morala razorožitvena konvencija biti sprejeta en bloc ali pa odbita.

Nov veter iz Italije?

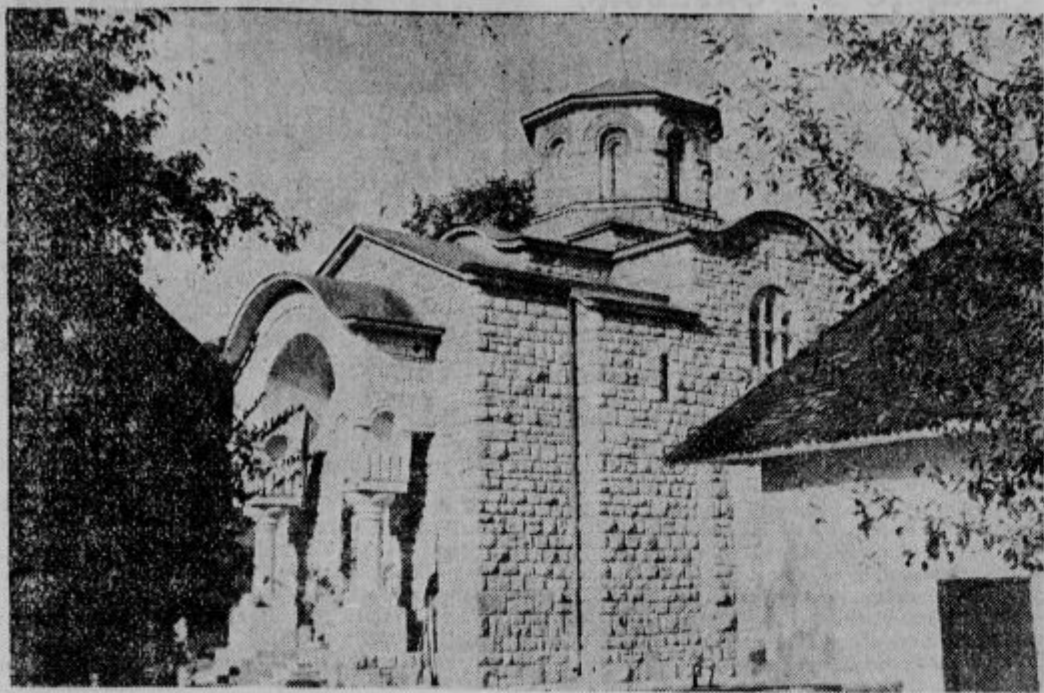
Rim, 22. sept. AA. Italija spremlja ne brez bojani politični razvoj dogodkov v Nemčiji. Ze sama misel o povratku predvojne Nemčije je povzročila nekatere izpremembe v odgovoru italijanske vlade na demarše nemškega poslanika pri Mussoliniju. »Stampa« vidi v današnji Nemčiji monarhijo brez monarha in opozarja v tej zvezi na monarhistične izpovedi von Papena in von Gayla. »Lavoro fascista« vidi v novi mladinski organizaciji ustanovo, ki naj materialno pripravi nemško mladino, da bo znala ravnati z orožjem. Zanimivo je, da opozarjajo italijanski listi v zadnjem času na gospodarsko stanje v Nemčiji, tako da so njene finance med najmočnejšimi na svetu. Vse to dokazuje, da se mora tudi Italija prav tako kakor druge evropske države bati nemške politične, vojaške in gospodarske ekspanzije.

Zračni manevri nad Rimom

Rim, 22. sept. tg. Ker se bodo od prihodnjega ponedeljka do srede vršile v Rimu velike vojaške vaje za obrambo Rima pred napadom iz zraka, je nastalo za neodvisni Vatikan, ki bi v slučaju resnega konflikta gotovo ostal nevtralen, nenavadno in interesantno vprašanje. Italijanske oblasti so namreč prošle Vatikan, naj bi se Vatikan med zračnim napadom na Rim tudi držal italijanskih predpisov, ki veljajo za glavno mesto glede ugašitve vseh luči, sicer bi napadalec mogel evadirati razsvetljenega vatikanskega mesta brez težave najti svoj cilj v Rimu. Vatikan je prošnji ugodil, ker bi v resnem slučaju tudi ne mogel ravnati drugače, že zato, da varuje svoje lastno ozemlje, pa tudi zato, da ga ne bi osumili, da hoče podpirati napadalec. Vatikan je šel celo dalje in je pri njem akreditirane inozemske zastopnike, ki bivajo v Rimu in so njihova stanovanja eksteritorialna, prošil, naj se tudi oni prilagodijo italijanskim predpisom za te zračne manevre.

Zagrebska vremenska napoved: Počasni se bo zjasnilo, zmerno hladno.

Junakom z Mačkovega kamna

Pri Krupnju v Srbiji je hrib Mačkov kamen, kjer je bila meseca septembra 1914 strahovita bitka med Srbi in Avstriji. Na Mačkovem kamnu so se Srbi borili z izredno hrabrostjo ter si osvojili ta hrib, nakar je bila vržena Potiorekova armada iz Srbije. V nedeljo je bila v prisotnosti kraljevega zastopnika generala Ječmeniča in patriarha Varnave posvečena spominska cerkev na Mačkovem kamnu, ki hrani kosti padlih junakov.

Požigalci na delu

Požar pri Slov. Bistrici

Slov. Bistrica, 21. sept.

Mnogo razburjenja je povzročil požar v torek popoldan, ki je že četrti v tem mesecu. Pred kratkim sta pogoreli na Pohorju dve vodni žagi, v sosedni vasi Cigonci pa gospodarsko poslopje. Tokrat je gorelo veliko gospodarsko poslopje posestnika Pivka v vasi Leskovcu št. 2. Okrog 2 popoldne smo videli z našega mosta v smeri proti Črešnjevcu ognjeno zublje in ogromen dim. Takoj so bili naši gasilci v pripravljenosti, toda niso vedeli, kje gori. Šele na telefonsko poročilo so zvedeli, da gori v Leskovcu. Gasilci so s svojim avtomobilom odhiteli k požaru. Imeli so težko delo, ker niso mogli stopiti v akcijo z motorno brizgalno. Ni bilo v bližini nobene vode, ker se je v suši edini potok v bližini popolnoma posušil. Morali so iz studenca nositi vodo, da so z ročno sesalko pogasili požar in razmetali tramovje, sicer bi se hiša poslala žrtev plamenov. Gospodarsko poslopje je pogorelo do tal, samo zidove štiri v zrak; sezidano pa je bilo komaj lani. Požar je uničil vse gospodarsko orodje, 16 velikih voz sena in 9 voz slame, živino pa so o pravem času rešili. Ogenj je nastal najbrže zato, ker je kdo vrzel na bližnji gnoj cigaretni ogoček in se je vnela slama. Domačini so sicer opazili, da gori kup, ki so ga tudi pogasili, toda veter je bil močnejši in je zanesel iskre na hlev. Pogorelec trpi škodo okrog 100.000 Din, zavarovan pa je za 75.000 Din.

Zlobna roka požiga

Domžale, 22. septembra.

Komaj smo poročali o požaru, ki ga je zaneli zlobna roka na Količevem, že je danes ob 1 ponoči gasilski rog in tovarniška sirena naznanila, da zopet nekeje gori. To pot je požigalec zažgal kozolec-dvojniak na Podrečnem, last F. Majhna. V kozolecu je bilo okrog 5 voz sena, voz stelje in en voz ovsa. Poleg tega se je tam nahajalo tudi več voz. Ogenj je bliskoma objel ves kozolec in ognjeni zublji so med ostrim pokanjem razsvetlili nebesno stran. Rešiti se ni dalo ničesar, zakaj preden so domači in sosedje opazili ogenj, so plameni vse objeli.

Dež po dolgih tednih

Suša strašno gospodari po slovenskih poljih. Vsi travniki so ožgani, njive željne vpijejo po moči. Ajda je komaj pest velika, zrnja skoraj ni, slama bo malo vredna. Zelja kmetje niti za dom ne bodo pridelali, krompir je bil droban. Repa, korenje, pesa, krmne rastline sploh ne rastejo, vse se suši; obupno žalostno je po vsej deželi. V ta obup kmečkih ljudi so napovedovali časopisi že par dni pred tem. Oblaki so se res začeli zbirati tu pa tam, veler je pričel pihljati, ozračje se je močno ohladilo. Toda dežja je padlo v sredo zvečer zelo malo. Komaj prah je zmohil. Poljem skoraj ni koristil, saj je zemlja namočena jedva za prst debeline. Toda bolje nekaj kakor nič, pravilo kmetje. Vsaj dva dni in dve noči bi moralo rahlo deževati, da bi bile njive dovolj namočene, pridelki za silo priliti, rast se nekam pospešena. Toda izgleda, da je bilo, kar je bilo — oblaki so se razpodeli, veter je jenjal, dežja najbrž ne bo več.

Proga Požarevac-Negotin

Belgrad, 20. septembra.

Že precej dolgo je, odkar je trasirana proga Požarevac—Kučevo—Negotin. Važnost te železniške zveze je predvsem v zvezi Romunije z Jugoslavijo in ostalimi zapadnimi in jugozapadnimi državami Evrope. Znano je, da se blizu Brze Palanke, med Negotinom in Turn Severim grad čez Donavo velik most, ki bo služil ravno zvezi Romunije z Jugoslavijo. Danes samo nekaj podatkov o novi progi.

Že eno leto se pospešeno dela na prvem delu proge, t. j. med Požarevcem in Kučevom, ki je dolg 65 km. Dela v zemlji so večinoma že gotova. Cela vrsta daljših in krajših tunelov z več viadukti precej združuje naglo graditev. Na relaciji Požarevac—Kučevo bodo poleg že omenjenih dveh še sledeče železniške postaje: Bratinac, Stig, Sirakovo, Ljubinja, Rabrovo, Lešnica in Mišljenovac.

Pomen nove proge je v prvi vrsti v že zgoraj omenjeni najkrajši zvezi z Romunijo. Na drugi strani pa dobi z novo progjo Belgrad zelo dobro zvezo s tako zvano Krajino in njenim središčem Negotinom, ki je bila doslej docela odrezana od glavnih prometnih žil in močnega dohoda po Donavi, ali pa po železnici preko Paračina oziroma Niša. Razen tega je treba upoštevati izredno lesno in rudno bogastvo ozemlja okrog Majdan-peka, Mogile in Sirakova, kjer je zaposlenih tudi lepo število slovenskih rudarjev.

Drugi del proge (od Kučeva preko Majdan-peka na Brze Palanko) bodo začeli graditi šele, ko bo prvi popolnoma gotov. Terensko bo še

Ogorke je veter raznašal daleč po okolici. Po nekaterih, s slamo kritih hišah so jih gasili, da se slamnate strehe ne bi vzele; k sreči pa jih je ravno zvečer dež temeljito razmočil. Požarne brambе iz bližnje okolice, ki so prispele na kraj požara, večinoma niti v akcijo niso stopile, ker je ogenj v najkrajšem času opravil svoje delo. Zeleti je samo, da se orožništvo posreči izslediti človeka, ki v tako težkih časih zlobno požiga imetje tujih ljudi.

Ogenj na Trški gori

Novo mesto, 21. septembra.

V ponedeljek okrog 9 zvečer je rotovžka sirena s svojim zateglim dvakratnim tuljenjem naznanila, da gori nekeje v bližini mesta. Res je bila prijazna Trška gora vsa osvetljena od močnega ognjenega sveta, tako da se je božjepotna cerkev Matere Božje na vrhu gore prav razločno videla. Gorel je na pobočju gore, med Pollakovo in Seidlovo zidanico, vinski hram, dolg 17 m in 6 in pol metra širok, deloma lesen, le spodaj podzidan, last posestnika Medveda Jožeta iz Gor. Kamenc pri Novem mestu. Ker je bilo vsled dolgotrajne suše vse suho kot poper, je bila zidanica in vse kar je bilo v njej v trenutku v ognju, ter je bilo v kratkem času in preden je sploh bilo mogoče kaj rešiti, popolnoma uničeno. Z zidanico vred je zgorelo tudi za 50 hl vinske posode t. j. 12 sodov, vinska stikalnica, vse viničarsko orodje, ter vse pohištvo treh sob in kuhinje. Obenem je vsled silne vročine, ki jo je ogenj povzročal, tudi 15 m vinograda okoli hrama, tako da je sedaj požar uničil še to, kar je pred dobrim mesecem pustila toča, ki je divjala nad Trško goro. Rešiti se ni dalo prav nič, ker je ogenj z neverjetno naglico objel celo poslopje. Novomeški gasilci so bili sicer kaj hitro na mestu nesreče, vendar pa so morali gledati, kako je ogenj pred njihovo očmi uničeval in uničil vse, ker niso imeli niti kapljice vode na razpolago, s katero bi mogli divjajoči element udušiti. Zato so, kolikor so brez vode sploh mogli, branili le sosednje poslopje, da se ga ogenj ni prijel. — Lastnik Medved trpi okrog 80.000 Din škode, do čim znaša zavarovalnina le Din 28.000. Kako je ogenj nastal, je težko reči, vendar pa sodijo, da je tudi tu bila zopet na delu zločinska roka.

Ivan Prešeren peldesletnik

Kranj, 20. septembra.

Radovedno so ugibali Kranjčani preteklo soboto zvečer, kaj naj pomeni godba, ki je navdušeno igrala v Savskem predmestju. G. Ivan Prešeren, ki ima dobro vpeljavno tovarno čevljev na Fidu, je naslednji dan, to je v nedeljo, 18. septembra slavil svoj peldesletni jubilej. Kot ima g. Prešeren navado ob priliki kakšnega godu ali podobne slavnosti povabiti na gostijo vse svoje tovarniško in pisarniško osebje, je seveda v soboto zvečer, na predvečer pomembnega dogodka zopet povabil vse osebje in ga pogostil, da je prisrčna slovesnost ob lepi harmoniji med gospodarjem in delavci trajala pozno v noč. — Delavci pa, ki so se svojem dobremu gospodarju hoteli oddolžiti za njegovo naklonenost, so pa skrivaj najeli škofjeljsko godbo in je jublantu v soboto zvečer priredila podokniko.

G. Ivan Prešeren se je rodil v Begunjah 18. septembra 1882. Po skušnjah, katere si je pridobil pri trgovini s čevlji, ko je bil v Čirčičah, je l. 1918. prišel v Kranj, kjer je kupil od Jereba gostilno na Fidu ob cesti v Naklo. Prostorno poslopje je preuredil v tovarno čevljev, na južnem koncu stavbe precej prizidal, hiško na dvorišču pa je preuredil v pisarno in skladišče. — V svoji delavnici je takoj zaposlil precej delavcev. Izdelava čevljev se je vršila sprva ročnim potom, pred štirimi leti pa je vso tovarno opremil z najmodernejšimi čevljarškimi stroji, katerih število leto za letom izpopolnjuje. Danes zaposluje okrog 50 delavcev v tovarni in štiri moči v pisarni. Izdeluje čevlje vseh vrst znamke »Herkules« in jih razpošilja po vsej državi. V Sloveniji ima več podružnic, drugod pa komisijske prodaje.

Po značaju miren, skromen in dobrohoten se g. Prešeren ves posveča samo delu v tovarni, katero obvlada do podrobnosti, ter brigi za svojo družino. V srečnem zakonu z gospo Franciško se mu je rodilo troje otrok.

Tovarnarju g. Ivanu Prešerenu, katerega tudi »Slovenec« šteje med svoje naročnike, ob njegovi peldesletnici iskreno čestitamo in mu želimo tudi v bodoče veliko uspeha in napredka v življenju.

zanimivejši in romantičnejši od prvega, zlasti oni del ob reki Peku. Najdaljši predor bo na tem delu, in sicer med Blagojevim Kamenom in Stubikom. Dolg bo blizu štiri kilometre. Z novo progjo bo zelo ustrezno lesni, premogovni in železni industriji, ki so že sedaj v teh krajih dobro razvite.

Bogoskrunski zločin

Predoslje, 22. septembra.

V noči od 21. do 22. septembra se je pripetil v naši fari v Predosljah strašen bogoskrunski zločin. Na polju med Predosljami in Suho stoji nekako 5 minut od Predoselj lep križ — Markutovo znamenje. Danes ponoči je zločinec s silo strgal Boga raz križ. Desna roka je obvisela še na križu. Vse drugo je pa vzel s seboj in posamezne ude križa razmetaval po cesti proti Suhi in sicer najprej levo roko, čez kakih 20 minut kos obleke, nato razen stopal vse ostalo. Končno pa, nekakih 100 metrov od križa, še stopala. Tako raztresene ude je prva našla Katra Munič iz Suhe, ko je šla k sveti maši. Skrbno jih je zbrala in zložila pod križ. Pogled na križ, na katerem je še visela desna roka, in na razbita Kristova pod križem, je bil strašen. Brez dvoma bo vsem, ki so to videli, ostalo neizbrisno v spominu. Jasno, da je taka bogoskrunski podlost vzbudila strašno ogorčenje po vsej fari in okolici.

Orožništvo iz Kranja je približno čez četrt ure, ko je bilo o tem nezlaslanem zločinu obveščeno, začelo temeljito preiskavo. Upamo, da se mu bo posrečilo zločinca izslediti, da prejme zaslužno kazen.

Za kamniškim - tržiški „ekspres“

Ljubljana, 22. septembra.

Danes smo v posebnem članku navedli lep dobiček, ki ga železnici prinaša novi kamniški ekspres. Ta dobiček bo znašal v enem mesecu 56.000 Din, torej približno vsak dan 2000 Din. Ta uspeh je odločilne gospode pri železnici v Ljubljani opogumil, da so začeli prav resno razmišljati o podobnih preuredbah voznih redov tudi na drugih progah v Sloveniji. Kakor smo zvedeli, pride najprej na vrsto Tržič, ki bo dobil najbrž parkrat na dan direktno zvezo z Ljubljano. Razen tega bo spremenjen ter izboljšan tudi vozni red med Tržičem in Kranjem. Upoštevalo se bo zlasti delavstvo, ki zdaj nima preveč primernih vlakov na razpolago. Tržičani prav posebno žele, da bi dobili jutranji direktni vlak iz Ljubljane, ki bi jim dovolj zgodaj pripeljal pošto in časopise, ki jih zdaj dobivajo v Tržiču razmeroma zelo pozno. Potreben bi bil seveda tudi direktni večerni vlak iz Ljubljane. Kakor smo zvedeli, bo tržiški vlak tudi hitreje vozil, kakor vozi zdaj. Vse to so znamenja, ki kažejo, da je železnica začela na močno razvijajoči se avtobusni promet gledati z drugačnimi očmi, kakor doslej. Za tržiško progjo je na primer znano, da je padel osební in priljažni

Osemdesetletnica vrlega slovenskega gospodarja

Na prijaznem Gradčju pri Zrečah je slavil dne 22. t. m. svojo častljivo osemdesetletnico ugledni in zaslužni gospodar Mihael Lamut.

Kdo starejših ne pozna vselega in dovptnega Mernika, kapelnika domače godbe, ki je svoja leta spremljala vse domače svečanosti in prireditve?

Brinjeva gora, sloveča božja pot, je imela v današnjem jubilarntu zvestega ključarja in oskrbnika, soobčani pa izkušnega svetovaleca. Za zasluge, ki si jih je pridobil kot občinski odbornik, je bil imenovan pred leti za častnega občana.

Vrlemu, vsestransko delavnemu in zaslužnemu zreškemu faranu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let!

Slika predstavlja v sredi jubilarnta, ob straneh pa sta oba njegova neločljiva prijatelja, žal že oba pokojna, in sicer pok. župnik Matija Karba iz Zreč in pa pok. Podkrajšek, posestnik in cerkveni ključar v Zrečah.

Vlom v mestno zastavljalnico

Ljubljana, 22. septembra.

Zdi se, da smo z drugimi velemestnimi pridobitvami dobili v Ljubljano tudi prave velemestne vlomilce. Od časa do časa se tem drznim tišem posreči dobro izveden vlom, od katerega nekaj časa potem brez skrbi žive. Nato napravijo nov naft, vnovič vlomijo, pobašejo denar, izginejo — policija sicer razpošlje tiralice, varnostni organi delujejo par dni z vso paro, toda že dveh večjih dobro zasnovanih in uspešnih vlomov v Ljubljani, namreč v Obrtno banko in pri Stavbni družbi, nihče ni mogel prav pojasniti, kaj šele storilce prijeti.

Nocojšnjo noč je bil tak drzen vlom izvršen v mestno zastavljalnico na Poljanski cesti. Vlomilci so odnesli 34.600 Din. Policija sicer ima precej zanesljive sledove za drznimi vlomilci, toda veliko vprašanje je, kam so jo ti tihi pobrali, kje jih bo mogoče prijeti, če bodo sploh še dobili denar pri njih. Da je bilo vlomilev več, je izven dvoma. Vlomilaj je na vsak način en sam, ostali so pač stali na straži. Način, kako je bil vlom izvršen, kaže na poklene tržiške vlomilce.

V mestni zastavljalnici so že večer opazili sumljivega človeka, ki je prišel v urad brez pravega vzroka. Nihče pa seveda neznanu ni posvečal večje pozornosti. Ko pa so danes zjutraj prišli v urad uslužbenci zastavljalnice ter opazili vlom, so se namah spomnili večeršnjega neznanca. Opisali so ga policiji, kolikor so se ga mogli spominjati. Na podlagi tega in drugih verjetnih dokazov je zbrala policija o vlomilcih zanimive podatke, ki jih je že sporočila vsem orožniškim postajam po deželi ter tudi obmejnim organom.

Vlomilci so prišli v zastavljalnico skozi zadnje okno, z dvoriščne strani. Prepili so železo rešetko, zlezli v urad, kjer so navrtali še železo blagajno ter jo temeljito izpraznili. Čudno je sicer, da jih nihče ni slišal, saj stanuje v isti reči hiša na Poljanski cesti v srednjem delu okrog 100 strank. Vsekakor so vlomilci bili dobro izveščani ter so pri svojem delu bili zelo previdni. Imeli so tudi natakneve rokavice, da bi s tem zabrisali sled za seboj. Precej jih je krila tudi deževna noč.

Izrebane srečke

Te dni so bile izrebane naslednje srečke v loteriji za zgradbo katoliške katedrale v Belgradu:

Glavni dobiček dvakrat 300.000 Din (600.000 Din) je zadel št. 184.276. — Dvakrat 50.000 Din (100.000 Din) št. 89.832. — Dvakrat 20.000 Din (40.000) št. 219.736. — Desetkrat Din 10.000 (Din 100.000) št. 62.958, 84.681, 85.888, 87.043, 190.716. — Dvajsetkrat Din 5000 (Din 100.000) št. 5448, 25.760, 112.014, 173.433, 180.910, 192.397, 204.343, 208.996, 213.483, 229.317. — 120krat Din 500 (Din 60.000) št. 9192, 19.004, 21.942, 23.582, 34.991, 45.377, 45.690, 56.002, 60.845, 61.479, 70.917, 78.570, 79.807, 80.137, 81.000, 82.874, 43.126, 83.730, 86.685, 90.595, 91.671, 95.415, 106.970, 109.694, 111.897, 115.897, 117.411, 119.913, 121.824, 123.812, 124.484, 129.169, 132.782, 138.614, 142.130, 149.675, 153.959, 156.897, 161.228, 161.783, 164.787, 180.856, 181.061, 192.247, 197.207, 210.967, 211.409, 214.147, 222.093, 222.592, 225.441, 228.995, 231.622, 237.553, 241.618, 242.805, 244.575, 244.753, 244.823, 247.148.

Lepi načrti društva »Krke«

Prosvetni odsek društva »Krke« je te dni sestavljal spored predavanj za sezono 32-33.

Začetkom oktobra priredi »Krke« Pugljevo akademijo, katere čisti dobiček je namenjen za stroške Pugljeve spominske plošče, ki jo bo odkril društvo »Krke« na Pugljevi rojstni hiši v Novem mestu v nedeljo 9. oktobra t. l. Ploščo izdeluje kipar France Gorše. Vzdana bo na sedanjih Gorupjevi hiši na Zagrebški cesti št. 3. Če bo le mogoče, se bo vršila Pugljeva akademija tudi v Novem mestu, in sicer na predvečer odkritja. Odkritje se bo vršilo dopoldne, a popoldne takoj po kosilu izlet na slavno Trško goro k trgovci.

Otvoritveni družabni sestanek »Krke« združen s predavanjem se bo vršil v petek 21. okt. t. l. Otvoritveno predavanje bo imel inspektor v. p. g. Wester in sicer o prirodnih krasotah na Dolenjskem. Sledila bodo predavanja vsak drugi petek.

Za ciklom Dolenjska pride na vrsto cikel Zastopniki svetovne literature. V njegovem okviru se bodo vršila predavanja o Litopeju Sofokleju, Danteju, Cervantesu, Shakespearu in Goetheju.

Najzanimivejši, ker tudi najsodobnejši bo tretji cikel Državniki in vojskovodje. Vršila se bodo predavanja o Lincolnu, Leninu, Gandhiju, Mussoliniju in Kemal paši.

Poleg rednih se bodo vršile tudi še izredne prireditve. Največja izmed njih bo decembra t. l. pod naslovom: Decemberski umetniški dnevi 1932. Naše likovne umetnike opozarjamo, da se bo vršila v naši režiji od 11. do 24. decembra reprezentativna slikarska razstava. V istem času se bodo vršili še reprezentativni literarni večer pozicije, potem proze in glasnbi večer.

Druga večja izredna prireditev bo Dan lepe knjige ob obletnici Prešernove smrti 8. februarja prihodnjega leta.

Izmed drugih izrednih prireditev omenjamo še večer našega ameriškega pisatelja Lojza Adamiča in večer maloznanega, a pomembnega pesnika, pisatelja in slikarja Josipa Cvelbarja iz Kostanjevice na Dolenjskem, padlega v svetovni vojni v Tirolah.

Sestavljanje programa za novo sezono je zahtevalo mnogo truda in časa. Kakor bo pokazala programna knjižica, ki izide za otvoritve nove sezone z natančnim sporedom predavanj, se je »Krke« posrečilo zbrati okoli sebe lep predavateljski zbor, obstoječ iz pesnikov, pisateljev in novinarjev. Da se seznaní odbor z njimi, jim priredi še ta mesec posebni večer, ki naj bi bil prvi intimni družabni sestanek v večjem obsegu.

Kakor znano, je član društva »Krke« lahko vsakdo, torej tudi oni, ki niso rojeni Dolenjci. Članarina znaša letno 12 Din, ustavnina pa enkrat za vselej 200 Din. Želimo, da bi se nam priglasili kot člani in ustanovniki zlasti Dolenjci. Prijave se sprejemajo na naslov: — »Društvo »Krke«, Ljubljana, Hotel Metropol. (Miklič)

Dnevna kronika

Omilita kmetu mitnino!

Ježica, 22. septembra.

Prejeli smo le-ta zanimiv dopis: Slišali smo, da so na ljubljanskem magistratu že začeli sestavljati nov proračun za prihodnje leto. Ker razne določbe ljubljanskega mestnega proračuna zelo brdiko zadevajo zlasti okoljske prebivalstvo, v prvi vrsti kmete, naj ob tej priliki navedemo nekaj važnih stvari, ki naj jih ljubljanski gospodje upoštevajo. Ugotovljamo, da je mestna občina v teh stvareh zelo občutljiva, toda nas to ne moti; čevelj žulj predvsem nas, ki plačujemo.

Izmed važnejših dohodkov, ki jih magistrat vstavlja v svoj proračun, so tudi mitnine. Lahko rečemo, da so mitnine na mestnih mitnicah sploh največji dohodek ljubljanskega mesta. Veliko večino teh mitnin plača okoljski kmet. Casilh smo plačevali le za uvožena živila, zdaj pobira mestna občina mitnino tudi od konjske vprege. Ne bomo navajali števil, ker so na obeh straneh itak znane; poudarimo naj le, da mora vsak kmet, ki se vozi v mesto, čeprav le na sprehod, plačati na mitnici primeren znesek v mestno blagajno. Hvaležno nalogo bi rešil, kdor bi sestavil natančen račun, koliko samo okoljski kmetje plačajo letno mestni občini ljubljanski na njenih mitnicah. Znesek bi bil velikanski.

Kdor hoče kmetu v krizi res priskočiti v pomoč, ta naj mu zmanjša težka javna bremena, ki ga vsepovsod tišče k tlom. Za okoljskega kmeta predstavlja mestna meja eno najhujših bremen. Na mitnici mora plačati pravo desetino. Kdor omili kmetu to desetino, ta se bo

lahko ponosno potkal na prsa, da je k reševanju hude krize, ki tare našega kmeta, doprinesel velik del. Ta bo namreč pripomogel kmetiskim poljskim pridelkom tudi do boljših cen na trgu. To pa vemo vsi brez razlike, da je kmet danes prav zato najbolj udarjen, ker pridelki nimajo prave veljave in cene, da torej za ves svoj trud ne dobi primerne plačila, da nima s čim plačevati potrebnih stvari, ki bi jih nujno rabil zase in za družino.

Kmet mora plačevati mestne naprave in drage investicije, ki pa pridejo v prid večinoma le meščanu. Razen tega pa se s pretranimi datjavami na mestnih mitnicah po nepotrebnem zvišujejo tudi cene živilom. Na dve strani torej ubija ta mestna carinska politika.

Poudarjamo končno še to, da je Ljubljana edino mesto v Jugoslaviji, ki pobira od poljskih pridelkov in od živil sploh tako pretirano visoke mitnine, da je ob enem Ljubljana v Sloveniji edino mesto sploh, ki vzdržuje na svojih mejah mitniške urade. Sprožili smo to zadevo prav zdaj, ko na magistratu že zbirajo podatke za sestavo novega proračuna. Želimo in v interesu pravičnosti zahtevamo, da se vsaj za kmetove pridelke, ki jih ta prinaša na trg iz prve roke, dajate na mestnih mitnicah s prihodnjim proračunskim letom odpravijo. Saj mora vsak pridelalec itak plačati na trgu zopet posebno mitnino. Najbolj krivično pa je, da se na mitnici pobira mitnina tudi od pridelkov, ki jih kmet na trgu ni mogel vnovčiti. Vsaj v takih slučajih bi moral kmet dobiti mitnino nazaj!

Kočevske zadeve

Kočevje, septembra.

Vprašanje higiene. Naše mesto je postalo znano in razupito po naši Rinzi in slavnem kočevskem prahu. Eno moramo tu pribiti: niti eno mesto v Sloveniji ni izdalo tako malo denarja za olesavo mesta, kakor ravno naše. Rinza in prah pa sta za nas predvsem najvažnejši higienski vprašanji, ki se tičejo našega zdravja. Naša mala rečica nima pravega odtoka, ker je tipična kraška voda. V to vodo je speljana prav sredi mesta kanalizacija mesta samega, obenem pa tudi kanalizacija obeh tekstilnih tovarn. Zadnje čase je Rinza popolnoma spremenila svojo barvo. Postala je temnomodra od različnih barvil in drugih kemikalij, ki prihajajo iz tekstilane. Te kemikalije so brez dvoma strupene, kar se najbolje vidi na ribah, ki krakavajo v velikih množinah. V škrgah teh rib se nahajajo modra tanka vlaknena, ki onemogočajo pravilno dihanje ribic. Rinzo so naše gospodinjje uporabljale za pranje perila. Vsakemu pa je jasno, da bi se dalo to za mesto veljavno vprašanje ugodno in lahko rešiti, če poseže tu zdravstvena oblast in zahteva od podjetij, da izpeljejo kanalizacijo v spodnji tok Rinze, kar bo zvezano s prav malimi stroški.

Drugo vprašanje je kočevski prah. Na vsakega tučja gotovo prav prijetno vpliva, če pride s kolodvora v mesto bel kot mlinar. S tem se brez dvoma pospešuje tujski promet. Tudi tu smo mnenja, da ima mestna občina še toliko vode na razpolago, da zmnoži še oni trakt ceste od vile g. dr. Sajovica pa do kolodvora.

Rečna kot cerkevna miš. Krajevna skupina kočevskega »Kulturbund« je dala kmalu za predstavo kočevskih akademikov tridejansko komedijo Fodorja »Rečna kot cerkevna miš« v režiji akademika E. Rötthla. V glavnih vlogah so nastopili ga. Rötthel-Nostis (Suzi Sachs), E. Rötthel (grof Tomaž), Leo Wallner (Schünzel) in gđ. Wolf (Oly Frey). Igralci so pokazali signuren nastop. Režija je bila prav dobra. Tudi topot so kočevci napolnili hotelsko dvorano do zadnjega kotička.

Slikarska razstava. Mladi talentirani slikar g. Leo Wallner je razstavil v izložbi g. Engela nekaj prav posrečenih slik. Najlepši sta Deklici z rožo (olje) in Slepce iz slovenskih vinskih gor. Wallner se razvija z vsakim dnem. Ljubi sonce in plastiko, pa tudi tiha razmišljanja (Tihozitje). Želimo mu mnogo sreče v umetnostnem ustvarjanju.

Gospodarstvo mestne hranilnice pred sodi-

in Mariji Jezernikovi, ki so najboljši, kar jih premore moderna mladinska literatura, in to ve vsak otrok, samo »izrazito mladinske Kresnice« ne.

Josip Vardol.

Aufbau nicht Abbau. Dr. Otto Deutsch in ing. Alexander Vertes. Založba Österr. Staatsdruckerei Wien I. Cena 3.15 Šil. — V času splošne gospodarske depresije sta omenjena praktična gospodarstvenika storila pogumno delo, da kažeta novo gospodarsko pot navzgor, ki naj odstrani brezposelnost in dvigne življenje. Knjižica je napisana v prvi vrsti za Avstrijo, toda principi, ki jih zagovarja, bi se dali tudi kje drugod uporabiti, kjer vladajo podobne razmere. Saj brezposelnost ni specialno avstrijski pojav, ampak je zajela ves svet.

Vodilna misel študije je tale: Kar rabimo, je delo in zopet delo. Avtorja sta sestavila desetletni gospodarski načrt, ki naj bi saniral avstrijsko gospodarstvo. Vendar ne gre toliko za državo, ki naj bi plan izvedla, kakor privatna iniciativa. Torej ne državno gospodarstvo po črtežu, temveč omogočenje smotnega gospodarstva.

Po brošuri bodo brez dvoma radi segli gospodarstveniki, ker ima mnogo interesantnih gospodarskih migljajev. Tudi gospodarskim teoretikom bo dobrodošla.

Spomenica pravnškega kongresa v Dubrovniku, 1932. Tiskala tiskarna »Merkantile« v Zagrebu. Izdal in uredil stalni kongresni odbor. Vsebina: 1. Treba li uvesti ozir. obdržati ustmeno oporoko. (Referati dr. Arandelovića, dr. Ig. Pavlaša, dr. Rud. Sajovica, M. Sapčevića, B. Tomovića in Ive Vukovića). 2. Naloga in pomen preiskovalnega sodnika v kazenskem postopku. (Referati: dr. Iv. Jančića, dr. I. Jančevića, B. Prokića, dr. J. Vesela in L. Uroševića). 3. Hipoteka na morske brodove. (Referati: dr. B. Furlana, dr. J. Morgona, dr. I. Pržića, dr. V. Škarica). 4. Trošarina kot izvor dohodka države, banovine in občine. Referat Duš. Letice. — Koncu zbornika je pregled dosedanjih pravnških kongresov, dnevni red za kongres v Dubrovniku, ki bo 7. in 8. oktobra t. l. in statuti kongresa. Referati so v latinici, cirilici, slovenski (dr. Sajovica, dr. Jančića in dr. Furlana) pa v slovenskem jeziku.

— S knjigo »Slovesnik naš duhovni vrtnar« (napisal Etbin Boje, založila Leonova družba v Ljubljani) smo gotovo najlepše proslavili spomin 70 letnice smrti našega velikega vzgojitelja Slovesnika. Saj so v njej zbrana in obdelana vsa važnejša poglavja iz njegovega vzgojiteljskega udejstvovanja med nami in razen tega je v njej Slovesnik dobil tudi svojo celotno osebnostno označitev. — Dobi se v vseh knjigarnah za ceno 12 Din. Naj ne bo nikogar, ki se zanima za tega našega velikana v teh dneh, ki bi je ne naročil.

— Veliki gasilski manever litjske župe. V nedeljo, dne 25. septembra 1932 ob 14.30 uri bo v Kostrevec velika okrožna gasilska vaja litjske župe pod vodstvom 78 letnega župnega načelnika Lajovica in tajnika Peterca, katere se udeležijo društva Litija, Šmartno, Zavrtnik, Štang, Poljane, Breg, Jablanska dolina, Sv. Križ in novo ustanovljena društva Polnik in Javorje, ki se bodeta prvi udeležila župne vaje. V tem letu je priredila litjska župa več župnih izletov in gre za tako agilno delovanje župe zahvala našemu starostnemu načelniku Lajovici in njegovemu pomočniku tajniku Petercu, kateremu pa gre posebna zahvala za njegovo agilnost pisarniškega delovanja, katero je v župi kakor tudi pri ostalih v njegovih društvih po njegovi zaslugi v najlepšem redu. Želimo še nadalje obilo uspeha.

Jugo-Lutz peči Ljubljana Šiška

— Esperanto in radio. Na svetovnem esperantskem kongresu, ki se je vršil letos od 31. julija do 6. avgusta v Parizu, je med drugim razpravljali tudi o pomenu esperanta v radiu. Gospod Favre, ki je o tem poročal, je podal zanimivo statistiko. Med drugim je omenil, da je 126 radiopostaj v 26 deželah oddalo v letu 1931 v celoti 14.673 predavanj in o esperantu. Esperanto pridobiva torej vedno trdnjša tla. Esperanto pa je tudi najboljšo sredstvo za razširjanje narodne literature, za večanje tujskega prometa itd. Koliko jezikov bi moral znati, da bi poslušal vse radiopostaje sveta? Ali ne bi bil enoten jezik priporočljiv? Ljubljanska radio-postaja bo pričela s 3. oktobrom t. l. oddajati esperantski tečaj, ki ga bo vodil g. Kozlevčar. Porabite to ugodno priliko in učite se esperanto. G. P.

— Pri motenju prebave, bolečinah v želodcu, gorečici, slabostih, glavobolu, migljanju pred očmi, razdraženosti živcev, pomanjkanju spanja, slabem počutju, nerazpoloženosti za delo povzroči naravna »Franz-Josef« grenčica odprtje telesa in poživljuje kroženje krvi. Poizkusi na vseučiliških klinikah so dognali, da so alkoholiki, ki so trpeli na želodčnem katarju, po zavzivanju »Franz-Josef« vode zopet dobili slast do jedi v razmerno kratki dobi. — »Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

— Tudi čolne krađe. Iz Litije nam poročajo: V ponedeljek popoldne sta priveslala po Savi dva neznanca čolneca. Ko pa sta videla, da ju opazuje z brega brodar, sta pri vasi Sava skočila s čolna v vodo in zbežala potem na suho v grmovje, kjer sta se izgubila. Iz tega so seveda sklepal, da je moral biti čoln ukraden. Res je kmalu potem prišel po svoj čoln Dominik Gradišek iz Senožel, ki sta mu neznanca ukradla čoln pač iz nagajivosti, saj ga pametno v resnici nista mogla rabiti.

— Fant z nožem. Poročajo nam: V nedeljo 18. septembra je šla na Catež družina nekega trgovca na izlet, sin z motornim kolesom, drugi pa z vozom. Proti večeru se je družina z vozom odpravila proti domu, sinu se pa ni še nič mudilo. V mraku se je tudi on odpravil za domačimi. Do konca vasi se je še peljal, tam pa je motor ustavil, ali pa mu je motor odpovedal, ki mu je že popoldne kljuboval. To je radovedno vaško mladino privabilo in kmalu so stali okoli motorja štirje večji fantje in dva dečka. Kako bo to radovedneže potegnili, je hitro pogruntal. Naprosil jih je, naj mu motor zrinese na vrh klanca proti Veliki Loki, ter obljubil vsakemu 10 Din. Fantje so takoj z veseljem postregli. Šlo je pa zelo nerado, kajti navilanece je pritisnil zavoro, da so morali fantje poslušati potiskati, kar so zapazili šele vrh klanca. Tam vzame mladenci iz čepa stotak, ga ponudi fantom rekoč, naj mu da katerikoli iz njega devet kovačev, da bo mogel še drugim dati obljubljene kovače. Vsi fantje skupaj pa niso premogli devetih pač pa samo osem kovačev. Ko teh mladi gospod ni hotel sprejeti, so mu stotak vrnili. Zdal pa je začel besneti, grozno preklinjati, fante obkledati z najgršimi priimki, jim očiti, da so mu pokvarili kolo in da ga hočejo oropati. Skušali so ga pomiriti, češ, da mu nič neškod, da od njega nič ne zahtevajo, pa se ni dal. Pustil je motor na cesti in planil med dečke, ki niti slutiti niso, da je zanje kaj nevarnega. Ko so pa zapazili v njegovih rokah nož in revolver, so jo ubrali proti vasi in bežali, kolikor so mogli. Za dva je bilo žal prepozno. Stanislav Kamin in Jože Kraševac sta jo skupila, da nista vedela kdaj. Bliskoma jih je zabodel Kamin v ledje, Kraševac med rebra; rana prvega ni nevarna, drugega pa po izjavi zdravnika zelo. Nož je moral načeti pljuča, ker je fant krvavel skozi usta. Napadalec si je takoj izmislil, da so ga Catežani napadli in to tvežal še isti večer vsem, ki jih je srečal. Resnica pa je, da je bil med fanti samo eden 20 let star, in je prvi zbežal, ranjenca sta stara po 17 let, dva pa komaj po 12 let. Vsi so bili pa tako preplašeni, da niti govoriti niso mogli, ko so pribežali domov. Zadeva preiskuje seveda orožniki, končno sodbo pa bo imelo sodišče.

— Izognimo se nesreči. Dnevno beremo o nezgodah z avtomobili, motocikli in tovrstnimi vozili. Vzrok teh tako pogostih nesreč so največkrat neveseli vozniki. Knjiža »Šofer samovozač«, katero je spisal ing. Josip Štolfa, obsega vsa potrebna glede konstrukcije, delovanja in streg avtomobila, kakor tudi slovar tehničnih izrazov. Opremljena je z mnogimi slikami. Ta temeljita knjiža, ki išče sebi enake v vsej strokovni literaturi te vrste, je neobhodno potrebna vsakemu šoferju, tako samovozaču in lastniku avtomobila. Cena v celu platno vezani knjiži je Din 140.— in se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

— Francoske tečaje zopet odprta za odrasle s 4. oktobrom 1932 Francoski institut. Pouk bo v Ljubljani na moškem učiteljsku na Realjevi cesti in sicer: 1. tečaj za začetnike ob ponedeljkih in četrčkih od 18 do 20, predava gosp. prof. Južn. 11. a tečaj ob torkih in petkih od 19 do 20, predava gosp. prof. dr. Novak. 11. b tečaj ob sredah od 19 do 20, predavatelj isti. 111. a tečaj ob ponedeljkih od 19 do 20, predavatelj isti. V 111. b tečaju predava francosko slovnico v francoskem jeziku odnosno vodi konverzacijo ga. J. Bele ob torkih in petkih od 19 do 20. Obiskovalci tečajev plačujejo mesečno po 20 Din v naprej, lahko pa obiskujejo za to ukovino več tečajev. Prijave sprejema od 26. septembra dalje vsak dan od 19. do 20. ure gosp. A.

V kinu in gledališču

ste, kakor povsod, kjer se zbirajo ljudje, v nevarnosti, da ulovite gripo. Varujte se pred njo s

Dolene, služitelj zgoraj omenjenega učiteljskega. Prijavi se lahko po dopisnici.

— Učni tečaji Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani. Trgovsko društvo »Merkur« namerava prirediti večerne učne tečaje, ki se bodo vršili ob delavnikih v času od 7. do 9. ure zvečer. Ti tečaji so namenjeni za sledeče predmete: književnost, stenografija slovenska in nemška, laški in nemški jezik. Tečaje se odprejo pod pogojem, da se prijavi za posamezne predmete zadostno število udeležencev. Kdor želi obiskovati take tečaje, naj se prijavi v društveni pisarni v času od 10. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldan (Gregorčičeva ul. 27. pritličje, Trgovski dom).

— Razprodaja štacunskega blaga v trgovini Dularja Cirila v Novem mestu po znižanih cenah se prične v petek 23. t. m.

— V vseh družabnih krogih se zelo pazi na negovane zobe. Smotrna nega ust je vztrajna uporaba znane in priljubljene »Chlorodont« zobne paste. Tuba 8 Din.

Celje

— Predprodaja vstopnic za Slovesno proslavo je do nedelje v Prosvetnem tajništvu na Cankarjevi cesti 4. med uradnimi urami. Da ne bo v nedeljo prevelikega navala pri blagajni, prosimo cenjeno občinstvo, naj si po možnosti oskrbi vstopnice že v predprodaji.

— Živahna gledališka sezona. Kakor iz vemo, se nam obljublja v Celju v tekoči zimi živahna gledališka sezona. Kot prvo nastopi Gasilno društvo na Babnem z veseligr »Trojčke«. — Gledališka družina K. P. D. otvori letošnjo sezono z znamenito Molierovo komedijo »Skopuha«. Krekova družina pa pripravlja dramatisiranega »Mlinarjevega Janeza«, katero stvar gotovo stvar gotovo pozna vsak pravi Celjan iz znane kočevske povesti Mlinarjev Janez ali poplemenitev Tebarčanov, zato upamo, da bo uspeh sigen. Torej dovolj prosvetnega dela za začetek, žeteli bi bilo le, da bi bilo bolj polni mošnjički, da bi lažje prisostvovali vsem tem predstavam. Je pa živahno delo, s katerim so začeli naši dramatični odseki, jasen dokaz, da kljub težkim časom, v katerih živimo, med ljudstvom, posebno pa še med mladino, ni izginil vsak smisel za društveno življenje.

— Tečaji francoskega krožka. Francoski krožek naznanja, da se bodo vršili v tekočem šolskem letu začetni, nadaljevalni in literarno konverzacijski učni tečaji francoskega jezika za odrasle, nadalje začetni in po potrebi, tudi nadaljevalni učni tečaj za mladino, namenjena predvsem učencem višjih razredov (IV. in V.) osnovnih in vseh razredov meščanskih šol. — Prva učna ura, v kateri se bodo sprejemale tudi prijave, bo za začetni in nadaljevalni tečaj za odrasle v torek, dne 4. oktobra t. l. ob četrta na 19 v pritličju državne meščanske šole. Vpisovanje v oba mladinska tečaja pa se bo vršilo v ponedeljek dne 3. oktobra t. l. ob 4. popoldne v prvem nadstropju mestne dekliske osnovne šole. Začetni tečaj za mladino se bo vršil vsak ponedeljek in četrtek od 4—5 popoldne v prvem nadstropju mestne dekliske osnovne šole. Učne ure za ostale kurze pa se bodo določile le o priliki vpisovanja. — Mesečna učnina za vsak tečaj znaša Din 30 in se mora plačevati v mladinskem tečaju vnaprej.

— Novi grobovi. V javni bolnišnici sta umrli Fijavž Marija, 75 letna občinska reva iz Tepanja v Konjskem okraju in Ogrižec Terenzija, 31 letna žena mizarskega pomočnika od Sv. Eme pri Šmarju pri Jelšah. — V Zavodni št. 21 je umrla 66 letna zasebnica Tofant Antonija.

— Pretkana taticea. Po Celju in okolici se klati že dalje časa neka ženska, ki okrade vsakogar, kdor se ji pusti. Najprej se je pojavila v hotelu Rebeuschegg, kjer je hotela jesti zastoj, nato se je prikazala na Bregu pri družini Podražaj. Tu je najela mesečno sobo in hrano, izdajala se je za uradnico pri tvrdki Borlak, javila se je pa na ime Primožič Ivanka, kar je pa gotovo izmišljeno. Nato je odšla v hotel pri »Belem volu«, kjer je tudi najela sobo, ker je pa sobarica zahtevala plačilo naprej, je takoj izginila. V sredo se je zopet pojavila v Kernikovici ulici pri g. Gorinskovi, najela mesečno sobo in se tudi izdajala za uradnico pri tvrdki Borlak. Gospe Gorinskovi je ukradla 400 Din vredno svileno obleko in nogavice. Ob 4. popoldne je bila na Telharjih pri Simončič Matildi. Prosila je, če bi smela zašiti neko spodnjo obleko, kar so ji seveda dobri ljudje dovolili. Bili so celo tako ljubosni, da so ji dali na razpolago posebno sobo. Tu je odnesla 40 Din, nato pa izginila proti Štoram. Zasleduje jo policija.

Ptuj

14 krat predkaznovan je 24 letni posestniški sin Anton Suen od Sv. Lovrenca v Slov. goricah. Včeraj je prejel pri tukajšnjem sodišču še kazen dvomesečnega strogega zapor, ker je 11. julija t. l. brez povera napadel na cesti posestnika Lovrenca Štebha, ki je gnal krave na pašo, ga pretepel do krvi in mu potem še zagrozil s požigom hiše.

Ob kolo. Brežki župan Ivan Heller je pustil za hip svoje kolo pred neko gostilno v Dravski ulici. Ko se je vrnil iz gostilne, kolesa ni bilo več. Kolo je znamke »Steyr« in je vredno 1000 Din.

Ni ga dneva brez nesreče. Vinčar Ignacij Krajnc iz Podlehnik je vozil koruzo in pri tem padel pod voz tako nesrečno, da je dobil resno notranje poškodbe. — 12 letna zidarijeva hčerka Marija Petek iz Derstelja se je nabodla na trn in rano zancmarila, tako da je nastalo zastrupljenje krvi. Oba ponesrečena so prepeljala v tukajšnjo bolnišnico.

Peš in z letalom na Mount Everest

Kljub vsem naporom turistov in raziskovalcev se nikomur ni posrečilo, doseči najvišji vrh sveta, Mount Everest, niti nobenega izmed dvanajstih vrhov Himalaje, ki jih po mnenju domačinov varuje pred ljudmi skrivnostni duh.

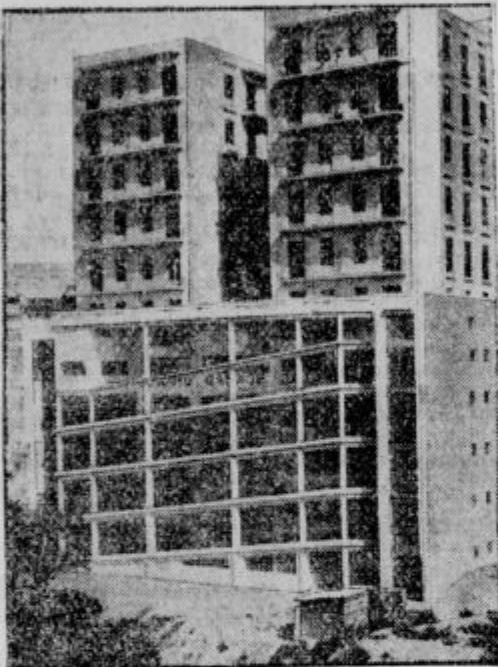
Anglež Rutledge (desno) in J. M. Scott sta sestavila novo ekspedicijo, s katero se bosta v prihodnjih dneh poskusila vzpeti na Mount Everest.

Markis Clydesdale, eden najbolj znanih sportnikov Anglije, se pripravlja na polet preko 8880 metrov visoki Mount Everest.

Kat. sestra na Japonskem

Pred 58 leti so prišle prve tri sestre iz reda sv. Pavla na Japonsko in so tam ustanovile prvi samostan. Od teh živi še sestra Onesima, ki ima danes 87 let. Za svoje kulturno in karitativno delo je bila že odlikovana od francoske vlade, to leto pa je prejela odlikovanje tudi od japonske vlade.

Garažni nebotičnik. V Oranu so zgradili 12 nadstropni nebotičnik za garažo avtomobilov. Če govorimo o Afriki, si še vedno predstavljamo deželo kolib in primitivnih plemen. Vsak obiskovalec pa bo presenečen, ko bo videl, da se ta del zemlje od leta do leta bolj razvija. Tujec, ki pride v algirsko mesto Oran, bo našel med palmami in kaktusami visoke stavbe, opremljene z vsemi tehničnimi iznajdbami, kakor jih imajo v Ameriki in Evropi.

Nemški tisk

Danes ima Nemčija 3353 časopisov, tako da odpade na 18.700 prebivalcev po en časopis. V Ameriki na pr. pride en list šele na 62.000 oseb, na Angleškem na 177.000, pa je na ta način Nemčija relativno na prvem mestu, kar se tiče števila časopisov. Edino Danska in Švica jo prekosita. Največjo naklado ima »Berliner Morgenpost«, okrog 600.000 izvodov. Pa to ni dosti, če pomislimo na londonskega »Daily Maila«, ki ima 2.000.000 naklade, a »Petit Parisien« 1.800.000. Kakor se vidi, je nemški tisk raznovrstnejši in številnejši, a ima manjšo naklado. Najnižja naklada znaša okrog 200 izvodov, največja pa tednika »Berliner illustrierte Zeitunge« — 1.750.000 izvodov.

Konec romantike jadrnic. Četverojadnico »Peking« so Nemci prodali na Angleško, kjer jo bodo porabili kot učilo. Sedaj ima nemška trgovska mornarica samo še dve podobni jadrnici. Te pomorne ladjavce pa ne morejo tekmovali s hitrimi modernimi parniki, zato morajo v pokoj.

Kokosova palma

Sleheri, ki je šel skozi tropične kraje, ne more pozabiti teh veličastnih, vitkih dreves, ki se pno 25 do 30 metrov v višino. Dvajset do trideset lepo zelenih listov, ki gredo v dolžino do 6 metrov, tvorijo krošnjo. Misli se, da uspeva kokosova palma najrajaši na obrežnih pokrajinah srednje Amerike, tam da je namreč doma. Danes pa je razširjena po vseh krajih toplega pasu, predvsem pa kajpada ob obalah. Za kraje po Južni Aziji in po Indijskem in Polinezijskem otočnem svetu je kokosova palma neobhodno potrebna; brez nje bi domačini ne mogli živeti.

Star indijski pregovor pravi, da se uporablja kokosova palma za 999 potreb... In to je resnica. Kokosova palma da letno 150 orehrov, ki so seveda ogromni, dalje da snov za mreže, metle, pletivo, vrvi, preproge, palmin prenog, kokosov klij, mleko, začimbo, sirup, palmino vino itd. Po Evropi pa se je razširil glavni del kokosove palme, tako zvana kopra, to so razrezana in na soncu ali v sušilnicah posušena jedra kokosovega oreha. Iz teh iztiskavamo pri nas kokosovo olje, kar ostane, pa je jako redko za govedo. — Tako kokosova palma oblači in hrani prebivalce Južnega morja. In vendar nimajo z njo nikakega truda.

Na Angleškem še vedno ni miru. Težka gospodarska kriza v Angliji je izzvala nove nemire med brezposelnimi. In le ojačana policijska moč je mogla razgnati demonstrante. Kakor kaže slika, so v Birkenheadu brezposelni razbili več izložbenih oken, da bi prišli do kruha. Seveda je ta mir, ki ga je trenutno izsilila policija, le kratkotrajen.

Kje so še danes haremi

Islamska vera dopušča mnogoženstvo. To islamsko načelo začenja s samim Mohamedom, ki je tudi imel po več žena, a je živel v sedmem stoletju. Tako se je v začetku islama sleherni moški oženil z mnogimi ženami, katere je imel v haremu. V osmem stoletju so imeli kalifi in drugi bogati muslimani ogromne hareme. Harem znanega kalifa Harem-al-Rašida je štel tri tisoč žena. V Arabiji je danes manj haremov. — Tudi v Turčiji so bili veliki haremi z več sto belimi in črnimi ženami, ki so morale ostati v hiši svojega moža (ako je bil seveda z njimi zadovoljen) prav do njegove smrti. Mož je smel z njimi ravnati, kakor je hotel: darovati, prodati, ubiti... V Turčiji so mogli žene kupiti pri trgovcih, ki so jih prignali iz Afrike, Španije in iz drugih zemelj.

Novi turški režim, ki je uveden z osnovanjem turške republike, je zavrgel med drugim tudi harem. — V Perziji so kralji posedovali do sto žen. Imele so ogromen vrt z mnogimi nizkimi hišicami in v teh so stanovale šahove žene z evnuhom in dverjanico. Takih haremov danes v Perziji ni več. Še se najde kak gospodar, ki ima po štiri žene, toda to je velika redkost.

Če se danes posprehodi po Turčiji tujec, ki je bil tam pred vojno, pa se malo pozanima po razmerah, ne more prečeslokrat prepoznati tega starlega muslimanskega področja, katero je doživelo neverjetne reforme na vseh poljih, pa tako tudi v razumevanju zakona in ženske svobode. Moderna Turkinja je vrgla z lica feredžo in stopila iz harema, da bi po zapadnem vzoru živela in delala.

Pravi harem so danes še v Indiji, kjer vladajo bogati maharadži. V njihovih hišah stanujejo kot v ječi mlade in mnogokrat jako lepe žene, ki nimajo nikakršne pravice, pa so le igrača in zabava svojemu gospodarju.

Pri nas v Jugoslaviji ima redkokateri musliman po dve, tri žene, a od najnovejših časov je tudi pri nas prepovedal zakon mnogoženstvo. Pa tako so tudi pri nas, kakor povsod po širnem svetu, štet dnevi te posebne turške ustanove: harema.

Afriški prillikavci

Da žive v notranosti Afrike prillikavci, so vedeli že v starem veku. Pozneje pa so razna raziskavanja mnogočak pripovedovala o njihovem življenju v pragozdovih. Toda ti malčki so izredno plašni, tudi pred soslednjimi, višjimi črnci. Zato se je šele v najnovejših časih posrečilo posameznim ekspedicijam stopiti med nje, pregledati njihovo zunanost in način življenja.

Prillikavci v Belgijskem Kongu niso večji kot otroci devetih do dvanajstih let. Imajo globoko potisnjeno čelo, strleče lične kosti in globoke podobne jame; nos imajo sploščen, s širokimi nosnicami. Niso povsem črni; ker živijo stalno v gozdovih, ima njihova koža bolj olivno barvo. Žive v skupinah in se selijo iz kraja v kraj; hišice iz vej pa si grade le ponoči. Može so na lovu zelo spretni in se lotijo celo velikih zverin, čeprav uporabljajo le sulico in lok. Urni so celo v gostih pragozdovih; po drevesih plezajo in se previjajo kot opice.

Hranijo se z mesom, kupijo pa si od sosednjih plemen tudi sadje in zelenjavo. Zanimiva je njihova trgovina. Ker se boje priti v stik z močnejšimi sosedmi, imajo v rabi tako zvano nemo trgovino. To se pravi: žene črncev prinesejo na določeno mesto sulice, lokove, sadja, sočivja in gredo. Pod večer dospo na isto mesto žene prillikavcev, nastavijo strupov in divjačine, vzamejo nastavljen stvari in se vrnejo. Tako si kupujejo in prodajajo ti ljudje, ne da bi se med seboj poznali. Ta običaj velja posebej med plemeni, ki so v bojnem stanju. Žene

njihove so namreč izvzete od medsebojnega sovražstva pa med seboj na določenem teritoriju trgujejo.

Sicer niso prillikavci ljudožrci kakor njihovi sosedi Azandi, vendar so precej hudobni. Maščujejo se nad sovražnikom jako zvito in neusmiljeno. Razumljivo je to, ker se ne morejo braniti proti močnejšim sosedom. Dasiiravno jih je na tisoče v gozdovih Belgijskega Konga, niso do danes Belgiji prejeli niti pare davka.

Belgijska ekspedicija, ki je prepotovala severovzhodni del države Kongo, je opazovala Pigmeje, ki pa so bili precej drugačni kot v drugih pragozdovih. Može so prav čedni. Glavo jim pokriva kapa iz leopardove kože, ki je okrašena z merjaščevimi čekani, repi različnih ptic in perjem papig. Okrog bokov imajo privezane usnjene vrvice, na katero so obešeni široki listi. Preko trebuha in obraza imajo črna znamenja. Telesnega okrasja ne poznajo, tudi fetišev ne.

Tudi v južnem Kamerunu živi prillikavi rod, Bekveli. Tu so možje samo lovci, ki vzdržujejo dve do tri družine v nekem okraju. Ko je tu zmanjkala divjačina, gredo naprej. Žene pa skrbijo doma za otroke, nabirajo jagode po gozdovih in iščejo sadja.

To so seveda ljudje, ki spadajo v najstarejšo primitivno kulturo. Imajo pa vero v eno božanstvo, poznajo zakon enega moža in ene žene in so potemtakem zelo blizu prvotni, prirodni uredbi družine in vere.

Letošnji predsednik Zveze narodov. Na letošnjem jezenskem zasedanju Zveze narodov bo zavel predsedniško mesto irski ministrski predsednik De Valera, ki se je medpotoma v Zenevo ustavil v Parizu.

Od kolibe do nebotičnika

Danes ve malokdo, da se je sedanje največje mesto sveta, New York, najprej imenovalo Novi Amsterdam. Tako so imenovali Nizozemci mestce, ki so ga zgradili na vzhodni obali Severne Amerike, tam, kjer se reka Hudson izliva v Atlantski ocean. To reko je odkril Anglež Henry Hudson, ki je služil na Nizozemskem. Na mestu, kjer se druži ustje reke Hudson z Atlantskim oceanom, leži otok Manhattan. Tu so nizozemski trgovci postavili kolibe za robo, katero so zamenjavali z Indijanci.

Na Nizozemskem so osnovali leta 1621 trgovsko društvo z naslovom »Zapadnoindijska trgovska družba«, ki je imelo namen trgovati z Ameriko. Zato so začeli na otoku Manhattanu graditi hiše, kjer so stale proi kolibe. Trgovina se je začela na veliko. Pet let po ustanovitvi omenjene trgovske družbe so Nizozemci že ves otok posedli; kupili so ga od Indijancev za 60 nizozemskih forintov. Prvo, kar so zgradili v tem času, je bila lepa, kamenita cerkev.

Nizozemska pa ni obdržala svojih naselbin v Severni Ameriki. Zapadnoindijski trgovski družbi je bilo le za trgovanje, a nič se ni menila za nove doselitve Nizozemcev. Zemljo so razdelili na baronije, katere so upravljali guvernerji. Pri tem pa ni trgovska družba prav nič mislila na bodočnost, odslavljala in nastavljala je guvernerje, kakor se ji je zdelo. Ni videla, da se pripravlja nova država v Evropi na pohod na kolonije, pa ne le posamezniki, marveč cele množice. Holanci kakor pred njimi Španci in Portugalsci so bili lovci za zlatom, nič niso mislili na zemljo, da bi jo obdelovali in počasi vso posedli.

V bližino nizozemskih naselbin so prijadrali Angleži in začeli grabiti Nizozemcem zemljo. Tudi so se selili v njihove kolonije. Leta 1664 pa so pripule štiri angleške ladje pred Novi Amsterdam.

Guverner izroči mesto in vso državo, Novo Nizozemsko, Angležem. Novi Amsterdam, so Angleži spremenili v New York, kar pomeni »Novi York«. Ime York je dobilo to novo mesto po angleškem mestu, ker je bil angleški kraljevič Jakob »vojvoda Yorka«. Še so enkrat Nizozemci zavzeli New York, toda končno so se po miru v Westminsteru odrekli vseh svojih posedov v Severni Ameriki. Od takrat je ostal New York v angleških rokah vse do takrat, ko so se angleške kolonije pod Jurijem Washingtonom osvobodile britanske oblasti. Iz teh majhnih kolib so zrasti danes nebotičniki in iz nekaj stotih prebivalcev se je pomnožil New York v milijone; danes šteje s predmestji deset milijonov prebivalcev, kar pomeni, da je vzel vodstvo nad vsemi mesti sveta.

Brezposelni kldjavničar je zgradil športni čoln, ki ga gonita kolesi z lopatami. Kolesi se poganjata na podoben način, kakor goni kolesar kolo.

Smešnice

Gospod beraču: »Tu imate malenkost. Če vam je prav, se lahko vsak teden oglasite pri meni radi podpore. Stanujem v Cerkveni ulici, četrto nadstropje.«

»Če imate lift, pridem.«

Sodnik: »Tožilec lahko privede tri priče, ki bodo pričale, da so videli, kako ste vi začeli prepirati.«

Toženec: »Jaz pa vam jih lahko privedem tisoč, ki tega niso videli!«

K Londončanu pride Skot na obisk. Ostal je pri njem delj časa, kakor je bilo Londončanu všeč. Hotel ga je po ovinkih opomniti, da je čas odhoda, zato reče: »Vaši družini bo gotovo že dolg čas za vami.«

»Priprajno od vas! Takoj bom telefoniral, naj pridejo za menoj!«

Stoletnica Göta prekopa. Srečanje dveh parnikov v ozkem voznem žlebu Göta kanala, ki je bil pred sto leti zgrajen. — Göta kanal je cesta za parnike, ki počež južne Švedske veže Kattegat z Vzhodnim morjem. Od 395 km pokrajinsko krasne vodne poti je samo 90 km pravega kanala, ostalo so podolžna jezera in reke.

Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka pelitna vrstica po Din 2:50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Vajenci

Vsaka beseda 1 Din

Učenec

se sprizme v trgovino. Naslov se izve v upravi »Slovenca« št. 13.786. (v)

Denar

Vsaka beseda 1 Din

Posojila

na vložne liste velebank, kakor tudi vložne liste same morete dobiti pod najugodnejšimi pogoji. Informacije daje agentura Kraut, Karlovec, Draskovičeva ul. 2. (d)

Stanovanja

Vsaka beseda 1 Din

ODDAJO:

Lepo stanovanje

se odda. Pohlina 15, Zelena jama. (č)

Soba in kuhinja

se takoj odda v sredini mesta. Naslov v upravi »Slovenca« št. 13.783. (č)

Trisobno stanovanje

komfortno — popolnoma solnčna lega, se v neposredni bližini Obrtne šole odda takoj ali s 1. novembrom. Naslov v upravi »Slovenca« pod števil. 13.785. (č)

Vnajem

Vsaka beseda 1 Din

ODDAJO:

Večji lokal

na prometni točki Ljubljane, primeren za obrtnika ali skladišče, se takoj odda. Naslov v upravi »Slovenca« pod števil. 13.787. (n)

Veseli in zadovoljstvo

je samo, kadar prinesete svojem tlini kamgarn ali sportni ševijot za moško obleko, ali fino vojnično za damski plašč ali kostum

iz trgovine

A. Žlender

Ljubljana, Mestni trg 22

Priznana najugodnejši nakup dobrih kvalitet

Poizvedbe

Vsaka beseda 1 Din

Ura z verižico

se je našla. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 13.784. (o)

Črna koščena očala

in ura zapetnica izgubljena ob Savi na Ježici. Najditelj dobi nagrado. Naslov pove uprava »Slovenca« št. 13.750. (e)

Porestva

Vsaka beseda 1 Din

Droben oglas v »Slovenca« posvetilo ti hitro prodaj, če že ne z gotovim denarjem paž kupca ti s knjižico da.

Hišo

novozidano, 4 sobe, priklone, vrt, Trnovo, prodam za 130.000 Din. Naslov v upravi »Slovenca« št. 13.683. (p)

Posedstvo 15 orolov

rodovitno, pri Mariboru, prodaja ugodno Zagorski, Maribor, Frančiškanska ulica 21. (p)

Konfekcija — modal
Najcenejši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14, Ljubljana. (l)

Vinske sode

prvovrstne, po 76 in 80 hektolitrov, poceni prodam. Gjuro Valjak, Maribor, Kino Union. (l)

Breskve

prima, kg 2 Din, vsako množino, razpošilja Postržin, Krško. (l)

Puhasto perje

čisto, čobano po 48 Din kg druga vrsta po 38 Din kg čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštnem povzetju. L. BROZOVIC — Zagreb, ulica 82. Kemična čistilnica perja.

Kupimo

Vsaka beseda 1 Din

SUHE GOBE in FIŽOL

kupuje po najvišji dnevni ceni Fran Pogačnik Ljubljana, Dunajska cesta števil. 67, nasproti mitnice.

Bukova drva in ogelje

kupuje stalno Uran Franc Ljubljana Sv. Petra cesta 24.

USNJE

čevlarske potrebščine najbolje in najceneje pri Viktor Legan trgovina in tovarniška zalog usnja Ljubljana, Palača Dunav

Moško kolo

dobro ohranjeno, števil. 602 R, firme »Stria«, poceni naprodam. — Črnuče št. 12. (l)

OPOZORILO! Podpisana »Zveza« opozarja p. n. interese, da g. A. Pegan ni pooblaščen nabirati naročila in sprejemati denar za oglaševanje v »Slovenca« in v »Gasilskem koledarju«. Izvrševati ta posel je upravičen izključno le eden naš pooblaščenec, ki ima za to potrebno pismo pooblastilo vedno pri sebi. Ljubljana, dne 22. septembra 1932. Jugoslov. gasilska zveza v Ljubljani.

Obrt

Vsaka beseda 1 Din

Lanene tropine

in druga krmila tudi najceneje Veletrgovina žita in moka. A. VOLK, LJUBLJANA Recljeva cesta 24.

Nova

portugalka

se toči v gostilni »Pavšek«, Smartinska cesta.

Dnevnik Slovenec najbolje informirani list!

ZAHVALA. Vsem, ki ste ljubljenu

OSKARJU

prinesli cvetje, ki ste ga poslednjikrat spremljali, ki ste sočustvovali z nami ob nje tragični usodi — vsem iskrena hvala. Posebej se zahvaljujemo č. duhovščini, med njimi g. župniku Kanduču iz Kroke, g. sreskemu načelniku dr. Ogrinu, g. županu Pirču, g. sreskemu podnačelniku dr. Zobcu, pevskemu zboru društva Sokol iz Kranja za tolažilni žalostinki in končno prav posebno naredniku-pilotu g. Berkju, ki je spremljal mrtvega tovarisa na dolgi poti iz Novega Sada ter mu ob odprtem grobu s prisrčnimi besedami poklonil skromen spomin.

Kranj-Ljubljana-Kamnik, dne 21. septembra 1932.

Žalujejo rodbine: REBOLJEVE, JEMČEVA in BEDENKOVA.

† Tužnega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša ljubljena soproga oziroma mati, sestra in tačca, gospa

Frančiška Jernejčič

soproga žel. vpokojenca

po dolgi, mučni bolezni, previdena s tolažili svete vere, dne 21. septembra ob 23 mirno v Gospodu zaspala. Pogreb drage pokojnice se bo vršil v soboto 24. sept. ob 4 popoldne iz mrtvaške veže Splošne bolnišnice k Sv. Križu. Blago pokojnico priporočamo v molitev in blag spomin! Ljubljana, dne 22. septembra 1932.

ANTON JERNEJČIČ, soprog; ANTON, VLADIMIR in JOSKO, sinovi; VIDA in EMA, hčerki — in ostalo sorodstvo.

Potrni neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskreno ljubljani oče, stari oče, stric in tast, gospod

Ludovik Puh

zasebnik

dne 22. septembra po dolgi bolezni, previden s tolažili svete vere, v 91. letu starosti, mirno umrl.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek 23. septembra ob 4 popoldne izpred mrtvašnice, Vidovdanska cesta št. 9, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 22. septembra 1932.

LUDOVIK, IVAN, JOSIP, FRANC in MAKŠ, sinovi in ostalo sorodstvo.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA

BRZOJAVNI NASLOV: GOSPOBANKA

D. D. V LJUBLJANI (MIKLOŠIČEVA CESTA 10)

TELEFON ŠTEV. 2057, 2470, 2979

PODRUŽNICE: Bled, Novi Sad, Kranj, Šibenik, Maribor, Kočevje, Celje, Sombor, Djakovo, Split.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Poslovne zveze s prvovrstnimi zavodi na vseh tržiščih v tuzemstvu in inozemstvu

Lorna Doone

Roman iz Exmoora

»Gospod Ridd, ali ste ob pamet?« je izpregovorila in me prišla za roko, da bi me potegnila proč.

»Nisem ob pamet ne, samo malo zaspan sem,« sem odvrnil in se hlinil, da je ne vidim, da bi me lahko prišla.

»Bežite od tod, bežite od tod, če vam je življenje drago. Straža pride semkaj. Hitro, gospod Ridd, poskusila vas bom skriti.«

»Niti za korak se ne premaknem, če mi nečete reči 'John',« sem dejal, četudi sem se, kakor si lahko mislite, zelo bal.

»No, dobro torej, John, gospod John Ridd, podvizajte se, če imate na svetu koga, ki je v skrbeh za vas.«

»O marsikdo je v strahu zame,« sem ji pri-trdil; »za vami pojdem, gospodična Lorna, toda nič se naj ne mudi, če ni razen mene nihče drugi v nevarnosti.«

Brez nadaljnje besede me je povedla proti rupi in se je med tem večkrat plaho ozrla v dolino nad seboj. Skozi odprtino v skali sem opazil globoko, temno jamo, kjer bi bil nekoč v svojem dečjem strahu in naglici skoraj utonil. V tej naravnih skalni dolbini sem razločil v skalo vsekane stopnice, vodče navzgor. Po teh stopnicah sem tedaj pobegnil. Na desni strani tega stopnišča je Lorna navadno zaje-mala vodo, na levi pa je bila težko opazna ozka razpoka, prerasta s sivim bršljanom, tako da je človek, ki bi prišel s svetlega, ne bi lahko opazil.

Lorna je odmaknila ta vejnat zazor, toda ker sem bil visok in zajeten, sem se le s težavo splazil noter. Votlina je bila kakih osemnajst do dvajset

čevljev široka in njene sirove stene so bile porasle s praprotnjem, mahom in lišajem. Namesto stropa se je bočilo nad njo aprilsko nebo, ki so po njem pluli belkasti oblaki. Tla so bila pokrita z mehko, nizko travo, ki je bila pomešana z mahom in troben-ticami. Ob stenah je bilo več naravnih skalnatih se-dežev, po sredi je pa žuborel kristalno čist vrelec, se vil smehljaje do roba petine, skakljal tam na dan in tekel v senci in svetlobi naprej.

Ko sem začuden in nekam otožno vse to ogle-doval, se je Lorna rečno okrenila proti meni in iz-pregovorila:

»Kje imate pa obojuna sveža jajca, gospod Ridd? Je li vaša plava koklja nehala leči?«

Zdelo se mi je, da hoče oponašati moje kmečko govorico, in to mi ni bilo nič kaj povšeči.

»Tukaj jih imam nekaj,« sem odvrnil nekam malomarno. »Rad bi jih bil prinesel še enkrat to-liko, toda bal sem se, da jih ne bi pri plezanju strl.«

Drugo za drugim sem vlekel jajca iz svoje-ga žepa in sem pri tem vsako skrbno očistil s ena, ki je bilo z njim obloženo. Vsa skupaj — bilo jih je kaka dva tuceta — sem položil v mahovito skal-no razpoko. Lorna me je gledala z vsevišjim začu-denjem, ko sem jih posamič odlagal pred njo, a ko sem ji nazadnje rekel, naj jih prešteje, so se ji na moje veliko presenečenje udrele solze.

»Kaj sem storil?« sem vprašal in se od-sramu skoraj nisem upal ozreti nanjo. »O kaj sem storil, da sem vas tako razžalostil?«

»Saj niste nič zakrivil, gospod Ridd,« je od-vrnila ponosno, kakor da se mene to nič ne tiče. »Vojnj svežega sena me je menda tako prevzel. Ra-zen tega ste tako prijazni do mene, jaz pa nisem vajena dobrote.«

Pri teh njenih besedah in solzah mi je bilo

nekam nerodno, rad bi ji bil nekaj rekel, toda bal sem se, da bi jo še huje užalostil. Potemtakem sem molčal, kakor da bi bil molčal tudi sprčo lastne boleti. Ozrl sem se v tla, da ne bi bilo videti, da jo opazujem.

Nato se je malce oddaljila, kakor da se popol-noma nič ne briga zame. Meni je pričelo pri tem sree silovito utripati in toliko da nisem pohitel za njo. Zdalci se je pa sama okrenila in z lahkim vzdihom pristopila k meni. Oči so se ji blestele v vlaž-nem sijaju in ponosni vrat se ji je malo upognil.

»Ali sem vas nemara s čim razžalila, gospod Ridd?« je izpregovorila z najslajšim glasom, kar jih je kdaj prišlo iz človeških ust.

Težko sem se premagal, da je v tem trenutku nisem objel in poljubil, vendarle sem se še pravo-časno zavedel, da ne smem na ta način zlorabiti njenega zaupanja in težkega položaja. »John Ridd,« sem rekel samemu sebi, »vedi se kar najpametneje do te zapuščene mladenke.«

Lorni je bila moja skromna vzdržljivost pogo-du, kajti tačas me še ni ljubila, četudi so imele nje-ne blage, prijazne oči močan vpliv name. Moje do-bro vedenje je obudilo v njej simpatije zame, zato je brez kakršnegakoli obojavljanja na svoj živahni način, ki je bil tako ljubeč in mojemu okornemu značaju tako nasproten, sedla na skalni sedež meni nasproti. Črne trepalnice so se ji dvigale in spu-šale preko blagih oči in pričela mi je pripovedo-vati svoje doživljanje, ki sem jih bil tako željan sli-šati. Toda kar je mislila na skrivnem o meni, Johnu Riddu, to najhujše skrivnost zame, mi je tedaj še zamolčala.

Dvajseto poglavje.

Lorna pripoveduje svoje doživljanje.

»Ne morem se domisliti vsega, kar sem kdaj mislila in čutila, tudi mi ni nikoli prišlo na um, da

bi iz svojega doživljanja vezala povesti, potemtakem ne vem, kje naj je začetek moje zgodbe, kaj mora biti v sredini, pa tudi svojega sedanjega duševnega stanja vam ne morem jasno naslikati. Ako prosim koga iz svoje okolice, da bi me poučil, dobim za od-govor bodisi porogljiv nasmeh ali pa srdit obraz.

Na vsem svetu sta samo dva človeka, ki imata odprta ušesa zame in mi poskušata pomagati — moj ded sir Ensor Doone, pa drugi modri človek, ki ga kličejo za svetnika. Prvi je že zelo star in do vseh razen do mene silno strog; videti je, da starce ve, kaj je dobro in zlo, toda da se neče s tem ukvarjati. Svetnik po drugi strani, je jako živahen in preme-ten in se samo smehlja na moja vprašanja.

Med našimi ženskami ni nobene, ki bi mogla z njo obče-vati, odkar mi je umrla teta Sabina, ki si je na vso moč prizadevala, da bi me česa naučila. Ona je bila slovita zlahtna gospa, ki jo je surovost, nasilje in nevednost mojih sosedov bolj in bolj ža-lostila in bolela. Od leta do leta se je zaman tru-dila, zbuditi v mladih ljudeh čustva in ponosa in jim dopovedati, kaj pristoji njihove-mu rodu. Naj-rajši jih je nazivala z »ubožci«, a oni so jo posmeh-ljivo imenovali »stara teta časte«. Često se je izra-zila, da sem ji jaz edina uteha, in prepričana sem, da sem ji bila v resnici. Ko je teta Sabina umrla, mi je bilo huje, ko da bi izgubila rodno mater.

Očeta in matere se več ne spominjam; baje mi je bil oče najstarejši sin sira Ensora Doona, pa tudi najhrabrejši in najboljši od njegovih sinov. Zatega-del me smatrajo tukajšnji ljudje za naslednico te razbojniške vladavine in me kličejo za kneginjo ali kraljico. Pač žalostna šala!

Ali ste že poravnali naročnino?

Junakom z Mačkovega kamna

Pri Krupnju v Srbiji je hrib Mačkov kamen, kjer je bila meseca septembra 1914 strahovita bitka med Srbi in Avstriji. Na Mačkovem kamnu so se Srbi borili z izredno hrabrostjo ter si osvojili ta hrib, nakar je bila vržena Potiorekova armada iz Srbije. V nedeljo je bila v prisotnosti kraljevega zastopnika generala Ječmeniča in patriarha Varnave posvečena spominska cerkev na Mačkovem kamnu, ki hrani kosti padlih junakov.

Požigalci na delu

Požar pri Slov. Bistrici

Slov. Bistrica, 21. sept.

Mnogo razburjenja je povzročil požar v torek popoldan, ki je že četrti v tem mesecu. Pred kratki sta pogoreli na Pohorju dve vodni žagi, v sosedni vasi Cigonci pa gospodarsko poslopje. Tokrat je gorelo veliko gospodarsko poslopje posestnika Pivka v vasi Leskovec št. 2. Okrog 2 popoldne smo videli z našega mesta v smeri proti Črešnjevcu ognjene zublje in ogromen dim. Takoj so bili naši gasilci v pripravljenosti, toda niso vedeli, kje gori. Šele na telefonsko poročilo so zvedeli, da gori v Leskovcu. Gasilci so s svojim avtomobilom odhiteli k požaru. Imeli so težko delo, ker niso mogli stopiti v akcijo z motorno brizgalno. Ni bilo v bližini nobene vode, ker se je v suši edini potok v bližini popolnoma posušil. Morali so iz studenca nositi vodo, da so z ročno sesalko pogasili požar in razmetali tramovje, sicer bi se hiša postala žrtev plamenov. Gospodarsko poslopje je pogorelo do tal, samo zidovje štrli v zrak; sezidano pa je bilo komaj lani. Požar je uničil vse gospodarsko orodje, 16 velikih voz sena in 9 voz slame, živino pa so o pravem času rešili. Ogenj je nastal najbrže zato, ker je kdo vrget na bližnji gnoj cisterni ogorak in se je vnela slama. Domačini so sicer opazili da gori kup, ki so ga tudi pogasili, toda veter je bil močnejši in je zanesel iskro na hlev. Pogorelec trpi škode okrog 100.000 Din, zavarovan pa je za 75.000 Din.

Zlobna roka požiga

Domžale, 22. septembra.

Komaj smo poročali o požaru, ki ga je zanetila zlobna roka na Količevem, že je danes ob 1 ponoči gasilski rog in tovarniška sirena naznanila, da zopet neke gori. To pot je požigalec zažgal kozoledvojnik na Podrečem, last F. Majhna. V kozoledvojniku je bilo okrog 5 voz sena, voz stelje in en voz ovsu. Poleg tega se je tam nahajalo tudi več voz. Ogenj je bliskoma objel ves kozoledvojnik in ognjeni zublji so med ostrim pokanjem razveljavili nebesno stran. Rešili se ni dalo ničesar, zakaj preden so domači in sosedje opazili ogenj, so plameni vse objeli.

Dež po dolgih tednih

Suša strašno gospodari po slovenskih poljih. Vsi travniki so ožgani, njive žeje vpijejo po moči. Ajda je komaj pest velika, zrna skoraj ni, slama bo malo vredna. Zelja kmetje niti za dom ne bodo pridelali, krompir je bil droban. Repa, korenje, pesa, krmske rastline sploh ne rastejo, vse se suši; obupno žalostno je po vsej deželi. V ta obup kmečkih ljudi so napovedovali časopisi že par dni spremembo vremena. Oblaki so se res začeli zbirati tu pa tam, veter je pričel pihljati, ozračje se je močno shladilo. Toda dežja je padlo v sredo zvečer zelo malo. Komaj prah je zmočil. Poljem skoraj ni koristil, saj je zemlja namočena jedva za prst debeline. Toda bolje nekaj kakor nič, pravijo kmetje. Vsaj dva dni in dve noči bi moralo rahlo deževati, da bi bile njive dovolj namočene, prideleki za silo priložiti, rast še nekam pospešena. Toda izgleda, da je bilo, kar je bilo — oblaki so se razpili, veter je jenjal, dežja najbrže ne bo več.

Proga Požarevac-Negotin

Belgrad, 20. septembra.

Že precej dolgo je, odkar je trasirana proga Požarevac-Kučevo-Negotin. Važnost te železniške zveze je predvsem v zvezi Romunije z Jugoslavijo in ostalimi zapadnimi in jugozapadnimi državami Evrope. Znano je, da se blizu Brze Palanke, med Negotinom in Turn Severin, gradi čez Donavo velik most, ki bo služil ravno zvezi Romunije z Jugoslavijo. Danes samo nekaj podatkov o novi progi.

Že eno leto se pospešeno dela na prvem delu proge, t. j. med Požarevcem in Kučevom, ki je dolg 65 km. Dela v zemlji so večinoma že gotova. Cela vrsta daljših in krajših tunelov z več viadukti precej zadržuje naglo graditev. Na relaciji Požarevac-Kučevo bodo poleg že omenjenih dveh še sledeče železniške postaje: Bratinac, Stig, Sirakovo, Ljubini, Rabrovo, Lešnica in Mišljenovac.

Pomen nove proge je v prvi vrsti v že zgoraj omenjeni najkrajši zvezi z Romunijo. Na drugi strani pa dobi z novo progjo Belgrad zelo dobro zvezo s tako zvano Krajino in njenim središčem Negotinom, ki je bila doslej docela odrezana od glavnih prometnih žil in mogel dohod po Donavi, ali pa po železnici preko Paracina oziroma Niša. Razen tega je treba upoštevati izredno lesno in rudno bogastvo ozemlja okrog Majdan-peka, Mogile in Sirakova, kjer je zaposlenih tudi lepo število slovenskih rudarjev.

Drugi del proge (od Kučeva preko Majdan-peka na Brzo Palanko) bodo začeli graditi šele, ko bo prvi popolnoma gotov. Terensko bo še

Ogorke je veter raznašal daleč po okolici. Po nekaterih, s slamo kritih hišah so jih gasili, da se slamate strehe ne bi vzele; k sreči pa jih je ravno zvečer dež temeljito razmočil. Požarne brambe iz bližnje okolice, ki so prispale na kraj požara, večinoma niti v akcijo niso stopile, ker je ogenj v najkrajšem času opravil svoje delo. Zeleti je samo, da se orožništvo posreči izslediti človeka, ki v tako težkih časih zlobno požiga imetje tujih ljudi.

Ogenj na Trški gori

Novo mesto, 21. septembra.

V ponedeljek okrog 9 zvečer je rotovžka sirena s svojim zaleglim dvakratnim tuljenjem naznanila, da gori neke v bližini mesta. Res je bila prijazna Trška gora vsa osvetljena od močnega ognjenega sveta, tako da se je božjepotna cerkev Matere Božje na vrhu gore prav razločno videla. Gorel je na pobočju gore, med Pollakovo in Seidlovo zidnico, vinski hram, dolg 17 m in 6 in pol metra širok, deloma lesen, le spodaj podzidan, last posestnika Medveda Jožeta iz Gor. Kamenc pri Novem mestu. Ker je bilo vsled dolgotrajne suše vse suho kot poper, je bila zidanka in vse kar je bilo v njej v trenutku v ognju, ter je bilo v kratkem času in preden je sploh bilo mogoče kaj rešiti, popolnoma uničeno. Z zidnico vred je zgorelo tudi za 50 hl vinske posode t. j. 12 sodov, vinska stikalnica, vse vinarsko orodje, ter vse poljštev treh sob in kuhinje. Obenem je valed silne vročine, ki jo je ogenj povzročal, tudi 15 m vinograda okoli hrama, tako da je sedaj požar uničil še to, kar je pred dobrim mesecem pustila toča, ki je divjala nad Trško goro. Rešili se ni dalo prav nič, ker je ogenj z neverjetno naglico objel celo poslopje. Novomeški gasilci so bili sicer kaj hitro na mestu nesreče, vendar pa so morali gledati, kako je ogenj pred njihovo očmi uničeval in uničil vse, ker niso imeli niti kapljice vode na razpolago, s katero bi mogli divjačo element udušiti. Zato so, kolikor so brez vode sploh mogli, branili le sosednje poslopje, da se ga ogenj ni prijel. — Lastnik Medved trpi okrog 80.000 Din škode, do čim znaša zavarovalnina le Din 23.000. Kako je ogenj nastal, je težko reči, vendar pa sodijo, da je tudi tu bila zopet na delu zločinska roka.

Ivan Prešeren pidesetletnik

Kranj, 20. septembra.

Radovedno so ugibali Kranjčani preteklo soboto zvečer, kaj naj pomeni godba, ki je navdušeno igrala v Savskem predmestju. G. Ivan Prešeren, ki ima dobro vpeljeno tovarno čevljev na Fidru, je naslednji dan, to je v nedeljo, 18. septembra slavil svoj pidesetletni jubilej. Kot ima G. Prešeren navado ob priliki kakega godu ali podobne slavnosti povabiti na gostijo vse svoje tovarniške in pisarniške osebe, je seveda v soboto zvečer, na predvečer pomembnega dogodka zopet povabil vse osebe in ga pogostil, da je prisrčna slovesnost ob lepi harmoniji med gospodarjem in delavci trajala pozno v noč. — Delavci pa, ki so se svojemu dobremu gospodarju hoteli oddolžiti za njegovo naklonjenost, so pa skrivaj najeli škofjeloško godbo in je jubilaru v soboto zvečer priredila podoknico.

G. Ivan Prešeren se je rodil v Begunjah 18. septembra 1882. Po skušnjah, katere si je pridobil pri trgovini s čevlji, ko je bil v Čirčah, je l. 1918. prišel v Kranj, kjer je kupil od Jercha gostilno na Fidru ob cesti v Naklo. Prostorno poslopje je preuredil v tovarno čevljev, na južnem koncu stavbe precej prizidal, hišico na dvorišču pa je preuredil v pisarno in skladišče. — V svoji delavnici je takoj zaposlil precej delavcev. Izdelava čevljev se je vršila sprva ročno, potem, pred štirimi leti pa je vso tovarno opremil z najmodernejšimi čevljarstvenimi stroji, katerih število leto za letom izpopolnjuje. Danes zaposluje okrog 50 delavcev v tovarni in štiri moči v pisarni. Izdeluje čevlje vseh vrst znamke »Herkul« in jih razpošilja po vsej državi. V Sloveniji ima več podružnic, drugod pa komisijske prodaje.

Po značaju miren, skromen in doberhoten se G. Prešeren ves posveča samo delu v tovarni, katero obvlada do podrobnosti, ter brigi za svojo družino. V srečnem zakonu z gospo Frančiško se mu je rodilo troje otrok.

Tovarnarju G. Ivanu Prešerenu, katerega tudi »Slovenec« šteje med svoje naročnike, ob njegovem pidesetletniku iskreno čestitamo in mu želimo tudi v bodoče veliko uspeha in napredka v življenju.

zanimivejši in romantičnejši od prvega, zlasti oni del ob reki Peku. Najdaljši predor bo na tem delu, in sicer med Blagojevim Kamenom in Šubikom. Dolg bo blizu štiri kilometre. Z novo progjo bo zelo ustrezno lesni, premogovni in železni industriji, ki so že sedaj v teh krajih dobro razvite.

Bogoskrunski zločin

Predoselje, 22. septembra.

V noči od 21. do 22. septembra se je pripetil v naši fari v Predosljah strašen bogoskrunski zločin. Na polju med Predosljami in Suho stoji nekako 5 minut od Predoselj lep križ — Markutovo znamenje. Danes ponoči je zločinec s silo strgal Boga raz križ. Desna roka je obvisela še na križu. Vse drugo je pa vzel s seboj in posamezne ude križa razmetaval po cesti proti Suhi in sicer najprej levo roko, čez kakih 20 minut kos obleke, nato razen stopal vse ostalo. Končno pa, nekakih 100 metrov od križa, še stopala. Tako raztresemo ude je prva našla Katra Munič iz Suhe, ko je šla k svetli maši. Skrbno jih je zbrala in zložila pod križ. Pogled na križ, na katerem je še visela desna roka, in na razbitega Kristusa pod križem, je bil strašen. Brez dvoma bo vsem, ki so to videli, ostalo neizbrisno v spominu. Jasno, da je taka bogoskrunska podlost vzbudila strašno ogorčenje po vsej fari in okolici.

Orožništvo iz Kranja je približno čez četrt ure, ko je bilo o tem nezasišanem zločinu obveščeno, začelo temeljito preiskavo. Upamo, da se mu bo posrečilo zločince izslediti, da prejme zasluženo kazen.

Za kamniškim - tržiški „ekspres“

Ljubljana, 22. septembra.

Danes smo v posebnem članku navedli lep dobiček, ki ga železnica prinaša novi kamniški »ekspres«. Ta dobiček bo znašal v enem mesecu 56.000 Din, torej približno vsak dan 2000 Din. Ta uspeh je odlične gospode pri železnici v Ljubljani opogumil, da so začeli prav resno razmišljati o podobnih preuredbah voznih redov tudi na drugih progah v Sloveniji. Kakor smo zvedeli, pride najprej na vrsto Tržič, ki bo dobil najbrž parkrat na dan direktno zvezo z Ljubljano. Razen tega bo spremenjen ter izboljšan tudi vozni red med Tržičem in Kranjem. Upoštevalo se bo zlasti delavstvo, ki zdaj nima preveč primernih vlakov na razpolago. Tržičani prav posebno žele, da bi dobili jutranji direktni vlak iz Ljubljane, ki bi jim dovolj zgodaj pripeljal pošto in časopise, ki jih zdaj dobivajo v Tržiču razmeroma zelo pozno. Potreben bi bil seveda tudi direktni večerni vlak iz Ljubljane. Kakor smo zvedeli, bo tržiški vlak tudi hitreje vozil, kakor vozi zdaj. Vse to so znamenja, ki kažejo, da je železnica začela na močno razvijajoči se avtobusni promet gledati z drugačnimi očmi, kakor doslej. Za tržiško progjo je na primer znano, da je padel osební in' prtljajai

Osemdesetletnica vrlaga slovenskega gospodarja

Na prijaznem Gradčiču pri Zrečah je slavil dne 22. t. m. svojo častljivo osemdesetletnico ugledni in zaslužni gospodar Mihael Lamut.

Kdo starejših ne pozna veselega in dovipnega Mernika, kapelnika domače godbe, ki je svoja leta spremljala vse domače svečanosti in prireditve?

Brinjeva gora, sloveča božja pot, je imela v današnjem jubilaru zvestega ključarja in oskrbnika, soobčani pa izkušnega svetovalca. Za zasluge, ki si jih je pridobil kot občinski odbornik, je bil imenovan pred leti za častnega občana.

Vrlenu, vsestransko delavnemu in zaslužnemu zreškemu faranu želimo še mnogo zdravjih in zadovoljnih let!

Slika predstavlja v sredi jubilara - ob straneh pa sta oba njegova neločljiva prijatelja. Žal že oba pokojna, in sicer pok. župnik Matija Karba iz Zreč in pok. Podkrajšek, posestnik in cerkveni ključar v Zrečah.

Vlom

v mestno zastavljalnico

Ljubljana, 22. septembra.

Zdi se, da smo z drugimi vele mestnimi pridobitvami dobili v Ljubljano tudi prave vele-mestne vlomilce. Od časa do časa se tem drznim tistem posreči dobro izveden vlom, od katerega nekaj časa potem brez skrbi žive. Nato napravijo nov načrt, vnovič vlomijo, pobašejo denar, izginijo — policija sicer razpošlje tiralice, varnostni organi delujejo par dni z vso paro, toda že dveh večjih dobro zasnovanih in uspešnih vlovov v Ljubljani, namreč v Obrtno banko in pri Stavbni družbi, nihče ni mogel prav pojasniti, kaj šele storilce prijeti.

Nocojšnjo noč je bil tak drzen vlom izvršen v mestno zastavljalnico na Poljanski cesti. Vlomilci so odnesli 34.600 Din. Policija sicer ima precej zanesljive sledove za drznimi vlomilci, toda veliko vprašanje je, kam so jo ti tičeli pobrali, kje jih bo mogoče prijeti, če bodo sploh še dobili denar pri njih. Da je bilo vlomilcev več, je izven dvoma. Vlomiljal je na vsak način en sam, ostali so pač stali na straži. Način, kako je bil vlom izvršen, kaže na poklene tržiške vlomilce.

V mestni zastavljalnici so že včeraj opazili sumljivega človeka, ki je prišel v urad brez pravega vzroka. Nihče pa seveda neznancu ni posvečal večje pozornosti. Ko pa so danes jutraj prišli v urad uslužbenci zastavljalnice ter opazili vlom, so se namah spomnili včerajšnjega neznanca. Opisali so ga policiji, kolikor so se ga mogli spominjati. Na podlagi tega in drugih verjetnih dokazov je zbrala policija o vlomilcih zanimive podatke, ki jih je že, sporočila vsem orožniškim postajam po deželi ter tudi obmejnimi organom.

Vlomilci so prišli v zastavljalnico skozi zadnje okno, z dvoriščne strani. Prepili so železno rešetko, zlezli v urad, kjer so navrtali še železno blagajno ter jo temeljito izpraznili. Čudno je sicer, da jih nihče ni slišal, saj stanuje v isti reči hiši na Poljanski cesti v sprednjem delu okrog 100 strank. Vsekakor so vlomilci bili dobro izveščani ter so pri svojem delu bili zelo previdni. Imeli so tudi nataknjene rokavice, da bi s tem zabrisali sled za seboj. Precej jih je krila tudi deževna noč.

promet skoraj za dve tretjini. Edini tovarni promet je na tržiški progji še približno tak, kakor je bil. Z novo ureditvijo prometa na tržiški progji, zlasti pa z neposrednimi zvezami z Ljubljano, se bo pa potniški promet znova ne samo zruval z nekdanjim prometom, marveč ga bo prav gotovo še presegel. Dobro bi bilo, da bi v Ljubljani pri železniškem ravnateljstvu, ko že pripravljajo nov tržiški »ekspres«, takoj ob začetku novih hitrejših in pogostejših voženj znižali tudi cene. Pokazalo se je že pri kamniški progji, da je dobiček precejšen, — na tržiški progji pa bo brez dvoma še večji, ker je že proga sama daljša.

Sčasoma bodo take hitreje vlake vpeljali tudi drugod po Sloveniji. Za Tržičem pride na vrsto Litija, Vrhnika, Grosuplje, iz Maribora proti St. Ilji, proti Rušam, na Dravsko polje, iz Ormoža v Ljutomer, iz Celja proti Šoštanju, v Laško, proti Rogazki Slatini. Izboljšanje železniškega prometa bo prineslo koristi tako železnici sami kakor prebivalstvu v prizadeti krajih. Razvoj k zboljšanju bi šel brez dvoma še hitreje naprej, ko bi v Ljubljani imeli v ta namen na razpolago več kreditov za investicije, ki so pri taki stvari najprej potrebni.

Izrebane srečke

Te dni so bile izrebane naslednje srečke v loteriji za zgradbo katoliške katedrale v Belgradu: Glavni dobiček dvakrat 300.000 Din (600.000 Din) je zadel št. 184.276. — Dvakrat 50.000 Din (100.000 Din) št. 89.832. — Dvakrat 20.000 Din (40.000 Din) št. 219.736. — Desetkrat 10.000 Din (100.000 Din) št. 62.958, 84.661, 85.898, 87.043, 190.716. — Dvajsetkrat 5.000 Din (100.000 Din) št. 5448, 25.760, 112.014, 173.438, 180.910, 192.397, 204.343, 208.996, 213.483, 229.317. — 120krat 500 Din (60.000 Din) št. 9192, 19.004, 21.942, 23.582, 34.991, 43.377, 45.690, 56.002, 60.845, 61.479, 70.917, 78.570, 79.807, 80.137, 81.000, 82.874, 43.126, 83.780, 86.685, 90.595, 91.671, 95.415, 103.970, 109.694, 111.837, 115.897, 117.411, 119.913, 121.824, 123.812, 124.844, 129.169, 132.782, 138.616, 142.130, 149.675, 153.959, 156.897, 161.228, 161.783, 164.787, 180.856, 181.061, 192.247, 197.207, 210.907, 211.409, 214.147, 222.093, 222.592, 225.441, 228.995, 231.622, 237.553, 241.618, 242.805, 244.575, 244.753, 244.823, 247.148.

Lepi načrti društva »Krk«

Prosvetni odsek društva »Krk« je te dni sestavil spored predavanj za sezono 32-33.

Začetkom oktobra priredi »Krk« Pugljevo akademijo, katere čisti dobiček je namenjen za stroške Pugljeve spominske plošče, ki jo bo odkril društvo »Krk« na Pugljevji rojstni hiši v Novem mestu v nedeljo 9. oktobra t. l. Ploščo izdeluje kipar France Gorše. Vzidana bo na sedanjih Gorupčevih hiši na Zagrebški cesti št. 3. Če bo le mogoče, se bo vršila Pugljeva akademija tudi v Novem mestu, in sicer na predvečer odkritja. Odkritje se bo vršilo dopoldne, a popoldne takoj po kosilu izlet na slavno Trško goro k trgatvi.

Otvoritveni družabni sestanek »Krk« združen s predavanjem se bo vršil v petek 21. okt. t. l. Otvoritveno predavanje bo imel inšpektor v p. g. Wester in sicer o prirodnih krasotah na Dolenjskem. Sledila bodo predavanja vsak drugi petek.

Za ciklom Dolenjska pride na vrsto cikel Zastopniki svetovne literature. V njegovem okviru se bodo vršila predavanja o Litojpeju Sofokleju, Danteju, Cervantesu, Shakespearu in Goetheju.

Najzanimivejši, ker tudi najsoodnejši bo tretji cikel Državniki in vojskovodje. Vršila se bodo predavanja o Lincolnu, Leninu, Gandhiju, Mussoliniju in Kemal paši.

Poleg rednih se bodo vršile tudi še izredne prireditve. Največja izmed njih bo decembra t. l. pod naslovom: Decemberški umetniški dnevi 1932. Naše likovne umetnike opozarjamo, da se bo vršila v naši režiji od 11. do 24. decembra reprezentativna slikarska razstava. V istem času se bodo vršile še: reprezentativni literarni večer poezije, potem proze in glasbeni večer.

Druga večja izredna prireditev bo Dan lepe knjige ob obletnici Prešernove smrti 8. februarja prihodnjega leta.

Izmed drugih izrednih prireditev omenjamo še večer našega ameriškega pisatelja Lojza Adamiča in večer maloznanega, a pomembnega pesnika, pisatelja in slikarja Josipa Cvelbarja iz Kostanjevice na Dolenjskem, padlega v svetovni vojni v Tirolah.

Sestavljanje programa za novo sezono je zahtevalo mnogo truda in časa. Kakor bo pokazala programna knjižica, ki izide za otvoritev nove sezone z natančnim sporedom predavanj, se je »Krk« posrečilo zbrati okoli sebe lep predavateljski zbor, obstoječ iz pesnikov, pisateljev in novinarjev. Da se seznaní odbor z njimi, jim priredi še ta mesec posebni večer, ki naj bi bil prvi intimni družabni sestanek v večjem obsegu.

Kakor znano, je član društva »Krk« lahko vsakdo, torej tudi oni, ki niso rojeni Dolenjci. Članarina znaša letno 12 Din, ustavnina pa enkrat za vselej 200 Din. Želimo, da bi se nam priglasili kot člani in ustanovniki zlasti Dolenjci. Prijave se sprejemajo na naslov: »Društvo »Krk«, Ljubljana - Hotel Metropol. (Miklič)

Dnevna kronika

Omilite kmetu mitnino!

Ježica, 22. septembra.

Prejeli smo le-ta zanimiv dopis: Slišali smo, da so na ljubljanskem magistratu že začeli sestavljati nov proračun za prihodnje leto. Ker razne določbe ljubljanskega mestnega proračuna zelo brdsko zadevajo zlasti okoljsko prebivalstvo, prvi vrsti kmeti, naj ob tej priliki navedemo nekaj važnih stvari, ki naj jih ljubljanski gospodje upoštevajo. Ugotovljamo, da je mestna občina v teh stvareh zelo občutljiva, toda nas to ne moti; čevlji žulj predvsem nas, ki plačujemo.

Izmed važnejših dohodkov, ki jih magistrat vstavlja v svoj proračun, so tudi mitnine. Lahko rečemo, da so mitnine na mestnih mitnicah sploh največji dohodek ljubljanskega mesta. Veliko večino teh mitnin plača okoljski kmet. Časih smo plačevali le za uvožena živila, zdaj pobira mestna občina mitnino tudi od konjske vprege. Ne bomo navajali števil, ker so na obeh straneh itak znane; poudarimo naj le, da mora vsak kmet, ki se vozi v mesto, čeprav le na sprehod, plačati na mitnici primeren znesek v mestno blagajno. Hvaležno nalogo bi rešil, kdor bi sestavil natančen račun, koliko samo okoljski kmetje plačajo letno mestni občini ljubljanski na njenih mitnicah. Znesek bi bil velika suma.

Kdor hoče kmetu v krizi res priskočiti v pomoč, ta naj mu zmanjša težka javna bremena, ki ga vsepovsod tišče s tlom. Za okoljskega kmeta predstavlja mestna meja eno najhujših bremen. Na mitnici mora plačati pravo desetino. Kdor omili kmetu to desetino, ta se bo

lahko ponosno potkal na prsa, da je k reševanju hude krize, ki tare našega kmeta, doprinesel velik del. Ta bo namreč pripomogel kmetu, poljskim pridelkom tudi do boljših cen na trgu. To pa vemo vsi brez razlike, da je kmet danes prav zato najbolj udarjen, ker pridelki nimajo prave veljave in cene, da torej za vsaj svoj trud ne dobi primerne plačila, da nima s čim plačevati potrebnih stvari, ki bi jih nujno rabil zase in za družino.

Kmet mora plačevati mestne naprave in drage investicije, ki pa pridejo v prid večini meščanu. Razen tega pa se s pretiranimi davkami na mestnih mitnicah po nepotrebnem zvišujejo tudi cene živilom. Na dve strani torej ubija ta mestna carinska politika.

Poudarjamo končno še to, da je Ljubljana edino mesto v Jugoslaviji, ki pobira od poljskih pridelkov in od živil sploh tako pretirano visoke mitnine, da je ob enem Ljubljana v Sloveniji edino mesto sploh, ki vzdržuje na svojih mejah mitniške urade. Sprožili smo to zadevo prav zdaj, ko na magistratu že zbirajo podatke za sestavo novega proračuna. Zelim in v interesu pravičnosti zahtevamo, da se vsaj za kmetove pridelke, ki jih ta prinaša na trg iz prve roke, dajate na mestnih mitnicah s prihodnjim proračunskim letom odpravijo. Saj mora vsak prodajalec itak plačati na trgu zopet posebno tržnino. Najbolj krivično pa je, da se na mitnicah pobira mitnina tudi od pridelkov, ki jih kmet na trgu ni mogel vnovčiti. Vsaj v takih slučajih bi moral kmet dobiti mitnino nazaj!

Kočevske zadeve

Kočevje, septembra.

Vprašanje higijene. Naše mesto je postalo znano in razupito po naši Rinzi in slavnem kočevskem prahu. Eno moramo tu pribiti: niti eno mesto v Sloveniji ni izdalo tako malo denarja za lepšavo mesta, kakor ravno naše. Rinza in prah pa sta za nas predvsem najvažnejši higienski vprašanji, ki se tičejo našega zdravja. Naša mala rečica nima pravega odtoka, ker je tipična kraška voda. V to vodo je speljana prav sredi mesta kanalizacija mesta samega, obenem pa tudi kanalizacija obeh tekstilnih tovarn. Zadržje čase je Rinza popolnoma spremenila svojo barvo. Postala je temnomodra od različnih barvil in drugih kemikalij, ki prihajajo iz tekstilane. Te kemikalije so brez dvoma strupene, kar se najbolje vidi na ribah, ki krkavajo v velikih množinah. V škrgah teh rib se nahajajo modra tanka vlakna, ki onemogočajo pravilno dihanje ribic. Rinzo so naše gospodinjice uporabljale za pranje perila. Vsakemu pa je jasno, da je perilo, prano v taki umazani vodi, le še bolj zamazano kot prej. Poleg tega Rinza zlasti ponoči prav neprijetno smrdi. Mnenja smo, da bi se dalo to za mesto velevažno vprašanje ugodno in lahko rešiti, če poseže tu zdravstvena oblast in zahteva od podjetij, da izpeljejo kanalizacijo v spodnji tok Rinze, kar bo zvezano s prav malimi stroški. — Drugo vprašanje je kočevski prah. Na vsakega tujca gotovo prav prijetno vpliva, če pride s kolodvora v mesto bel kot mlinar. S tem se brez dvoma pospešuje tujski promet. Tudi to smo mi mnenja, da ima mestna občina še toliko vode na razpolago, da zmoli še oni trakt ceste od vile g. dr. Sajovica pa do kolodvora.

Rečna kot cerkevna miš. Krajevna skupina kočevskega »Kulturbund« je dala kmalu za predstavo kočevskih akademikov tridejansko komedijo Fodorja »Rečna kot cerkevna miš« v režiji akademika E. Rötthla. V glavnih vlogah so nastopili ga. Rötthel-Nostis (Suzi Sachs), E. Rötthel (grof Tomaž), Leo Wallner (Schünzel) in gdč. Wolf (Oly Frey). Igralci so pokazali sigurnost nastop. Režija je bila prav dobra. Tudi toplot so Kočevci napolnili hotelsko dvorano do zadnjega kotlička.

Slikarska razstava. Mladi talentirani slikar g. Leo Wallner je razstavil v izloži g. Engela nekaj prv posrečenih slik. Najlepše sta Deklici z rožo (olje) in Slepec iz slovenskih vinskih gor. Wallner se razvija z vsakim dnem. Ljubi solnce in plastiko, pa tudi tiha razmišljanja (lihožitje). Zelimu mu mnogo sreče v umetnostnem ustvarjanju.

Gospodarstvo mestne hranilnice pred sodi-

In Mariji Jezernikovi, ki so najboljši, kar jih premore moderna mladinska literatura, in to ve vsak otrok, samo »izrazilo mladinske Kresnice« ne.

Josip Vardet.

*

Aufbau nicht Abbau. Dr. Otto Deutsch in ing. Alexander Vertes. Založba Österr. Staatsdruckerei Wien I. Cena 3.15 Šil. — V času splošne gospodarske depresije sta omenjena praktična gospodarstvenika storila pogumno delo, da kažeta novo gospodarsko pot navzgor, ki naj odstrani brezposelnost in dvigne življenje. Knjižica je napisana v prvi vrsti za Avstrijo, toda principi, ki jih zagovarja, bi se dali tudi kje drugod uporabiti, kjer vladajo podobne razmere. Saj brezposelnost ni specialno avstrijski pojav, ampak je zajela ves svet.

Vodilna misel študije je tale: Kar rabimo, je delo in zopet delo. Avtorja sta sestavila desetletni gospodarski načrt, ki naj bi saniral avstrijsko gospodarstvo. Vendar ne gre toliko za državo, ki naj bi plan izvedla, kakor privatna iniciativa. Torej ne državno gospodarstvo po črte, temveč omogočenje smotrnega gospodarstva.

Po brošuri bodo brez dvoma radi segli gospodarstveniki, ker ima mnogo interesantnih gospodarskih mišljajev. Tudi gospodarskim teoretikom bo dobrodošla.

Spomenica pravnškega kongresa v Dubrovniku, 1932. Tiskala tiskarna »Merkantile« v Zagrebu. Izdal in uredil stalni kongresni odbor. Vsebine: 1. Treba li uvesti ozir. obdržati ustmeno oporoko. (Referati dr. Arandelovića, dr. Ig. Pavlaša, dr. Rud. Sajovica, M. Šapčanića, B. Tomovića in I. Vukovića). 2. Naloga in pomen preiskovalnega sodnika v kazenskem postopku. (Referati: dr. Iv. Jančića, dr. I. Jančićovića, B. Prokića, dr. J. Vesela in L. Uroševića). 3. Hipoteka na morske brodeve. (Referati: dr. B. Furlana, dr. J. Morogona, dr. I. Pržića, dr. V. Škarice). 4. Trošarina kot izvor dohodka države, banovine in občine. Referat Duš. Letice. — Koncu zbornika je pregled dotedanjih pravnških kongresov, dnevni red za kongres v Dubrovniku, ki bo 7. in 8. oktobra t. l. in statuti kongresa. Referati so v latinici, cirilici, slovenski (dr. Sajovica, dr. Jančića in dr. Furlana) pa v slovenskem jeziku.

— S knjigo »Slomšek naš duhovni vrtnar« (napisal Etbin Boje, založila Legnova družba v Ljubljani) smo gotovo najlepše proslavili spomin 70 letnice smrti našega velikega vzgojitelja Slomškega. Saj so v njej zbrana in obdelana vsa važnejša poglavja iz njegovega vzgojiteljskega udejstvovanja med nami in razen tega je v njej Slomšek dobil tudi svojo celotno osebnostno označitev. — Dobi se v vseh knjigarnah za ceno 12 Din. Naj ne bo nikogar, ki se zanima za tega našega velikana v teh dneh, ki bi je ne naročil.

— Veliki gasilski manever litijske župe. V nedeljo, dne 25. septembra 1932 ob 14.30 uri bo v Kostrevnici velika okrožna gasilska vaja litijske župe pod vodstvom 78 letnega župnega načelnika Lajovica in tajnika Peterca, katere se udeležijo društva Litija, Šmartno, Zavrtnik, Stang, Poljane, Breg, Jablanska dolina, Sv. Križ in novo ustanovljena društva Poljski in Javorje, ki se bodeta prvič udeležila župne vaje. V tem letu je priredila litijska župa več župnih izletov in gre za tako agilno delovanje župe zahvala našemu starostnemu načelniku Lajovicu in njegovemu pomočniku tajniku Petercu, kateremu pa gre posebna zahvala za njegovo agilnost pisarniškega delovanja, katero je v župi kakor tudi pri ostalih v njej včlanjenih društvih po njegovi zaslugi v najlepšem redu. Zelimu še nadalje obilo uspeha.

Jugo-Lutz peči Ljubljana šiška

— Esperanto in radio. Na svetovnem esperantskem kongresu, ki se je vršil letos od 31. julija do 6. avgusta v Parizu, je med drugim razpravljalo tudi o pomenu esperanta v radiu. Gospod Favre, ki je o tem poročal, je podal zanimivo statistiko. Med drugim je omenil, da je 126 radio-postaj v 26 deželah oddalo v letu 1931 v celoti 14.673 predavanj v in o esperantu. Esperanto pridobiva torej vedno trdnjša tla. Esperanto pa je tudi najboljšo sredstvo za razširjanje narodne literature, za večanje tujskega prometa itd. Koliko jezikov bi moral znati, da bi poslušal vse radio-postaje sveta? Ali ne bi bil enoten jezik priporočljiv? Ljubljanska radio-postaja bo pričel s 3. oktobrom t. l. oddajati esperantski tečaj, ki ga bo vodil g. Kozlevčar. Porabite to ugodno priliko in učite se esperanto. G. P.

— Pri motenju prebave, bolečinah v želodcu, gorečici, slabostih, glavobolu, migljanju pred očmi, razdraženosti živec, pomanjkanju spanja, slabem počutju, nerazpoložnosti za delo povzroči naravna »Franz-Josef« grenčica odprte telesa in poživni kroženje krvi. Poizkusi na vseučiliških klinikah so dognali, da so alkoholiki, ki so trpeli na želodnem katarju, po zavzivanju »Franz-Josef« vode zopet dobili slast do jedi v razmerno kratki dobi. — »Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

— Tudi čolne krađe. Iz Litije nam poročajo: V ponedeljek popoldne sta priveslala po Savi dva neznanca čolneca. Ko pa sta videla, da ju opazuje z brega brodar, sta pri vasi Sava skočila s čolna v vodo in zbežala potem na suho v grmovje, kjer sta se izgubila. Iz tega so seveda sklepali, da je moral biti čoln ukraden. Res je kmalu potem prišel po svoj čoln Dominik Gradišek iz Senožet, ki sta mu neznanca ukradla čoln pač iz nagajivosti, saj ga pametno v resnici ništa mogla rabiti.

— Fant z nožem. Poročajo nam: V nedeljo 18. septembra je šla na Catež družina nekega trgovca na izlet, sin z motornim kolesom, drugi pa z vozom. Proti večeru se je družina z vozom odpeljala proti domu, sinu se pa ni še nič mudilo. V mraku se je tudi on odpravil za domačimi. Do konca vasi se je še peljal, tam pa je motor ustavil, ali pa mu je motor odpovedal, ki mu je že popoldne kljuboval. To je radovedno vaško mladino privabilo in kmalu so stali okoli motorja štirje večji fantje in dva dečka. Kako bo te radovedneže potegnil, je hitro pogruntal. Naprosil jih je, naj mu motor zrinesejo na vrh klanca proti Veliki Loki, ter obljubil vsakemu 10 Din. Fantje so takoj z veseljem postregli. Slo je pa zelo nerado, kajti navihane je pritisnil zavoro, da so morali fantje pošteno potiskati, kar so zapazili šele vrh klanca. Tam vzame mladenič iz žepa stotak, ga ponudi fantom rekoč, naj mu da katerikoli iz njega devet kovačev, da bo mogel še drugim dati obljubljene kovače. Vsi fantje skupaj pa niso premogli devetih pač pa samo osem kovačev. Ko teh mladih gospod ni hotel sprejeti, so mu stotak vrnili. Zdal pa je začel besneti, grozno preklinjati, fante obkladati z najgršimi priimki, jim očitati, da so mu pokvarili kolo in da ga hočejo oropati. Skušali so ga pomiriti, češ, da mu nič neboj, da od njega nič ne zahtevajo, pa se ni dal. Pusil je motor na cesti in planil med dečke, ki niti slutili niso, da je zanje kaj nevarnega. Ko so pa zapazili v njegovih rokah nož in revolver, so jo ubrali proti vasi in bežali, kolikor so mogli. Za dva je bilo žal prepozno. Stanislav Kamin in Jože Kraševca sta jo skupila, da nista vedela kdaj. Bliskoma jih je zabodel, Kamina v ledje, Kraševca med rebra; rana prvega ni nevarna, drugega pa po izjavi zdravnika zelo. Nož je moral načeti pljuča, ker je fant krvavel skozi usta. Napadalec si je takoj izmislil, da so ga Catežani napadli in to tvežal še tisti večer vsem, ki jih je srečal. Resnica pa je, da je bil med fanti samo eden 20 let star, in je prvi zbežal, nujnega sta stara po 17 let, dva pa komaj po 12 let. Vsi so bili pa tako preplašeni, da niti govoriti niso mogli, ko so pribežali domov. Zadeva preiskujejo seveda orožniki, končno sodbo pa bo imela sodišče.

— Izognimo se nesreči. Dnevno beremo o nezgodah z avtomobili, motocikli in tovornimi vozili. Vzrok teh tako pogostih nesreč so največkrat nevedni vozniki. Knjiga »Sofer samovozač«, katero je spisal ing. Josip Štolfa, obsega vsa pojasnila glede konstrukcije, delovanja in streg avtomobila, kakor tudi slovar tehničnih izrazov. Opremljena je z mnogimi slikami. Ta temeljita knjiga, ki išče sebi enake v vsej strokovni literaturi te vrste, je neobhodno potrebna vsakemu soferju, tako samovozaču in lastniku avtomobila. Cena v celo platno vezani knjigi je Din 140.— in se dobi v Jugoslavenski knjigarni v Ljubljani.

— Francoske tečaje zopet odpirajo za odrasle s 1. oktobrom 1932 Francoski institut. Pouk bo v Ljubljani na moškem učiteljskem na Resljevi cesti in sicer: I. tečaj za začetnike ob ponedeljkih in četrtek od 18 do 20, predava gosp. prof. Južnič. II. a tečaj ob torkih in petkih od 19 do 20, predava gosp. prof. dr. Novak. II. b tečaj ob sredo od 19 do 20, predavatelj isti. III. a tečaj ob ponedeljkih od 19 do 20, predavatelj isti. V III. b tečaju predava francosko slovnico v francoskem jeziku odnosno vodi konverzациjo ga. J. Bele ob torkih in petkih od 19 do 20. Obiskovalci tečajev plačujejo mesečno po 20 Din v naprej, lahko pa obiskujejo za to ukovino več tečajev. Prijave sprejema od 26. septembra dalje vsak dan od 19. do 20. ure gosp. A.

V Litiji
in gledališču

ste, kakor povsod, kjer
se zbirajo ljudje, v ne-
varnosti, da ulovite gripo.
Varujte se pred njo s

Panflavin-
PASTILAMI

Dolenc, služitelj zgoraj omenjenega učiteljskega. Prijavi se lahko po dopisnici.

— Učni tečaj Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani. Trgovsko društvo »Merkur« namerava prirediti večerne učne tečaje, ki se bodo vršili ob delavnikih v času od 7. do 9. ure zvečer. Ti tečaji so namenjeni za sledeče predmete: knjigovodstvo, stenografija slovenska in nemška, laški in nemški jezik. Tečaje se odprejo pod pogojem, da se prijavi za posamezne predmete zadostno število udeležencev. Kdor želi obiskovati take tečaje, naj se prijavi v društveni pisarni v času od 10. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldan (Gregoričeva ul. 27. prišličje, Trgovski dom).

— Razprodaja štacunskega blaga v trgovini Dularja Cirila v Novem mestu po znižanih cenah se prične v petek 23. t. m.

— V vseh družabnih krogih se zelo pazi na negovane zobe. Smotrna nega ust je vztrajna uporaba znane in priljubljene »Chlorodont« zobne paste. Tuba 8 Din.

Celje

— Predprodaja vstopnic za Slomškovo pravo je do nedelje v Prosvetnem tajništvu na Cankarjevi cesti 4, med uradnimi urami. Da ne bo v nedeljo prevelikega navala pri blagajni, prosimo cenjeno občinstvo, naj si po možnosti oskrbi vstopnice že v predprodaji.

— Živahna gledališka sezona. Kakor izvevemo, se nam obljublja v Celju v tekoči zimi živahna gledališka sezona. Kot prvo nastopi Gasilno društvo na Babnem z veseloigro »Trojčkie«. — Gledališka družina K. P. D. odpre letošnjo sezono z znamenito Molierovo komedijo »Skopuha«. Kreskova družina pa pripravlja dramatisiranega »Mlinarjavega Janeza«, katero stvar gotovo stvar gotovo pozna vsak pravi Celjan iz znane Kočevjarjeve povesti Mlinarjev Janez ali plemenitev Teharčanov, zato upamo, da bo uspeh siguren. Torej dovolj prosvetnega dela za začetek, želeli bi bilo le, da bi bilo bolj polni možnjski, da bi lažje pristopovali vsem tem predstavam. Je pa živahno delo, s katerim so začeli naši dramatični odseki, jasen dokaz, da kljub težkim časom, v katerih živimo, med ljudstvom, posebno pa še med mladino, ni izginil vsak smisel za društveno življenje.

— Tečajni francoskega krožka. Francoski krožek naznanja, da se bodo vršili v tekočem šolskem letu začetni, nadaljevalni in literarno konverzacijski učni tečajni francoskega jezika za odrasle, nadalje začetni in po potrebi, tudi nadaljevalni učni tečaj za mladino, namenjena predvsem učencem višjih razredov (IV. in V.) osnovnih in vseh razredov meščanskih šol. — Prva učna ura, v kateri se bodo sprejemale tudi prijave, bo za začetni in nadaljevalni tečaj za odrasle v torek, dne 4. oktobra t. l. ob četrta na 19 v prišličju državne meščanske šole. Vpisovanje v oba mladinska tečaja pa se bo vršilo v ponedeljek dne 5. oktobra t. l. ob 4 popoldne v prvem nadstropju mestne dekleške osnovne šole. Začetni tečaj za mladino se bo vršil vsak ponedeljek in četrtek od 4—5 popoldne v prvem nadstropju mestne dekleške osnovne šole. Učne ure za ostale kurze pa se bodo določile le o priliki vpisovanja. — Mesečna učnina za vsak tečaj znaša Din 30 in se mora plačevati v mladinskem tečaju vnaprej.

— Novi grobovi. V javni bolnišnici sta umrli Fijavž Marija, 75 letna občinska reva iz Tepanja v Konjskem okraju in Ogrizek Teodora, 31 letna žena mizarskega pomočnika od Sv. Eme pri Smarju pri Jelšah. — V Zavodni št. 21 je umrla 66 letna zasebnica Tofant Antonija.

— Pretkana tatica. Po Celju in okolici se kladi že dalje časa neka ženska, ki okrade vsakogar, kdor se ji pusti. Najprej se je pojavila v hotelu Rebeuschegg, kjer je hotela jesti zastoj, nato se je prikazala na Bregu pri družini Podražaj. Tu je najela mesečno sobo in hrano, izdajala se je za uradnico pri trdkih Borlak, javila se je pa na ime Primožič Ivanka, kar je pa gotovo izmišljeno. Nato je odšla v hotel pri »Belem volu«, kjer je tudi najela sobo, ker je pa sobarica zahtevala plačilo naprej, je takoj izginila. V sredo se je zopet pojavila v Kersnikovi ulici pri g. Gorinskovi, najela mesečno sobo in se tudi izdajala za uradnico pri trdkih Borlak. Gospe Gorinskovi je ukradla 400 Din vredno svileno obleko in nogavice. Ob 4 popoldne je bila na Teharjih pri Simončič Matildi. Prosila je, če bi smela zašiti neko spodnjo obleko, kar so ji seveda dobri ljudje dovolili. Bili so celo tako ljubeznivi, da so ji dali na razpolago posebno sobo. Tu je odnesla 400 Din, nato pa izginila proti Štoram. Zaseduje jo policija.

Ptuj

14 krat predkaznovan je 24 letni posestniški sin Anton Šuen od Sv. Lovrenca v Slov. goricah. Včeraj je prejel pri tukajšnjem sodišču še kazen dvomesečnega strogega zapor, ker je 11. julija t. l. brez povičja napadel na cesti posestnika Lovrenca Štebiha, ki je gnil krave na pašo, ga pretepel do krvi in mu potem še zagrozil s požigom hiše.

Ob kolo. Brezki župan Ivan Heller je pustil za hip svoje kolo pred neko gostilno v Dravski ulici. Ko se je vrnil iz gostilne, kolesa ni bilo več. Kolo je znamke »Steyre« in je vredno 1000 Din.

Ni ga dneva brez nesreče. Viničar Ignacij Krajnc je Podlehnik je vozil korožo in pri tem padel pod voz tako nesrečno, da je dobil resne notranje poškodbe. — 12 letna zidarjeva hčerka Marija Petek iz Dornstela se je nabodla na trn in rano zametala, tako da je nastala zastrupljenje krvi. Oba ponesrečena so prepežljali v tukajšnjo bolnišnico.

Peš in z letalom na Mount Everest

Kljub vsem naporom turistov in raziskovalcev se nikomur ni posrečilo, doseči najvišji vrh sveta, Mount Everest, niti nobenega izmed dvanajstih vrhov Himalaje, ki jih po mnenju domačinov varuje pred ljudmi skrivnostni duh.

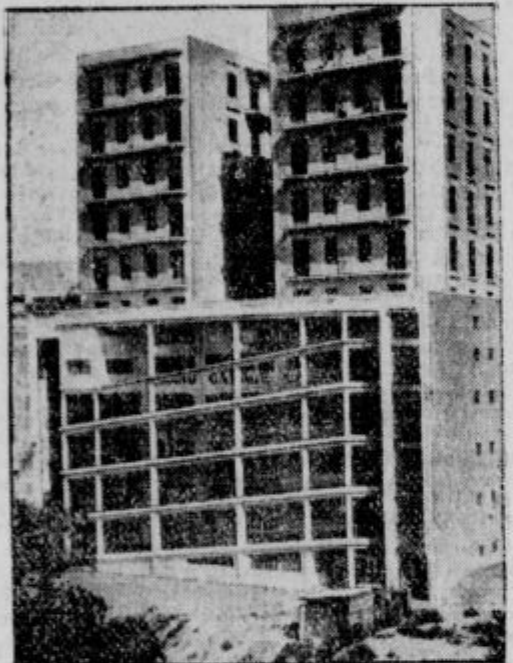
Anglež Rutledge (desno) in J. M. Scott sta sestavila novo ekspedicijo, s katero se bosta v prihodnjih dneh poskusila vzpeti na Mount Everest.

Markis Clydesdale, eden najbolj znanih sportnikov Anglije, se pripravlja na polet preko 8880 metrov visoki Mount Everest.

Kat. sestra na Japonskem

Pred 58 leti so prišle prve tri sestre iz reda sv. Pavla na Japonsko in so tam ustanovile prvi samostan. Od teh živi še sestra Onezima, ki ima danes 87 let. Za svoje kulturno in karitativno delo je bila že odlikovana od francoske vlade, to leto pa je prejela odlikovanje tudi od japonske vlade.

Garažni nebotičnik. V Oranu so zgradili 12 nadstropni nebotičnik za garažo avtomobilov. Če govorimo o Afriki, si še vedno predstavljamo deželo kolib in primitivnih plemen. Vsek obiskovalec pa bo presenečen, ko bo videl, da se ta del zemlje od leta do leta bolj razvija. Tujec, ki pride v algirsko mesto Oran, bo našel med palmami in kakelijami visoke stavbe, opremljene z vsemi tehničnimi in najdbami, kakor jih imajo v Ameriki in Evropi.

Nemški tisk

Danes ima Nemčija 3353 časopisov, tako da odpade na 18.700 prebivalcev po en časopis. V Ameriki na pr. pride en list šele na 62.000 oseb, na Angleškem na 177.000, pa je na ta način Nemčija relativno na prvem mestu, kar se tiče števila časopisov. Edino Danska in Švica jo prekosita. Največjo naklado ima »Berliner Morgenpost«, okrog 600.000 izvodov. Pa to ni dosti, če pomislimo na londonskega »Daily Maila«, ki ima 2.000.000 naklade, a »Petit Parisien« 1.800.000. Kakor se vidi, je nemški tisk raznovrstnejši in številnejši, a ima manjšo naklado. Najnižja naklada znaša okrog 200 izvodov, največja pa tednika »Berliner Illustrierte Zeitung« — 1.750.000 izvodov.

Konec romantike jadrnice. Četverojadnico »Peking« so Nemci prodali na Angleško, kjer jo bodo porabili kot učilo. Sedaj ima nemška trgovska mornarica samo še dve podobni jadrnici. Te ponosne lastnice pač ne morejo tekrovati s hitrimi modernimi parniki, zato morajo v pokoj.

Kokosova palma

Sleherni, ki je šel skozi tropične kraje, ne more pozabiti teh veličastnih, vitkih dreves, ki se pno 25 do 30 metrov v višino. Dvajset do trideset lepo zelenih listov, ki gredo v dolžino do 6 metrov, tvorijo krošnjo. Misli se, da uspeva kokosova palma najrajši na obrežnih pokrajinah srednje Amerike, tam da je namreč doma. Danes pa je razširjena po vseh krajinah toplega pasu, predvsem pa kajpada ob obalah. Za kraje po Južni Aziji in po Indijskem in Polinezijskem otočnem svetu je kokosova palma neobhodno potrebna; brez nje bi domačini ne mogli živeti.

Star indijski pregovor pravi, da se uporablja kokosova palma za 999 potreb. In to je resnica. Kokosova palma da letno 150 orehrov, ki so seveda ogromni, dalje da snov za mreže, metle, pletivo, vrvi, preproge, palmin premog, kokosov klij, mleko, začimbo, sirup, palmno vino itd. Po Evropi pa se je razširil glavni del kokosove palme, tako zvana kopra, to so razrezana in na soncu ali v sušilnicah posušena jedra kokosovega oreha. Iz teh izstiskavamo pri nas kokosovo olje, kar ostane, pa je jako redno za govedo. — Tako kokosova palma oblači in hrani prebivalce Južnega morja. In vendar nimajo z njo nikakega truda.

Na Angleškem še vedno ni miru. Težka gospodarska kriza v Angliji je izzvala nove nemire med brezposelnimi. In le ojačana policijska moč je mogla razgnati demonstrante. Kakor kaže slika, so v Birkenheadu brezposelni razbili več izložbenih oken, da bi prišli do kruha. Seveda je ta mir, ki ga je trenutno izsilila policija, le kratkotrajen.

Kje so še danes haremi

Islamska vera dopušča mnogoženstvo. To islamsko načelo začenja s samim Mohamedom, ki je tudi imel po več žena, a je živel v sedmem stoletju. Tako se je v začetku islama siehneri moški oženil z mnogimi ženami, katere je imel v haremu. V osmem stoletju so imeli kalifi in drugi bogati muslimani ogromne hareme. Harem znanega kalifa Harem-al-Rasida je štel tri tisoč žena. V Arabiji je danes manj haremov. — Tudi v Turčiji so bili veliki haremi z več sto belimi in črnimi ženami, ki so morale ostati v hiši svojega moža (ako je bil seveda z njimi zadovoljen) prav do njegove smrti. Mož je smel z njimi ravnati, kakor je hotel: darovati, prodati, ubiti... V Turčiji so mogli žene kupiti pri trgovcih, ki so jih prignali iz Afrike, Španije in iz drugih zemelj.

Novi turški režim, ki je uveden z osnovanjem turške republike, je zavrgel med drugim tudi harem. — V Perziji so kralji posedovali do sto žen. Imele so ogromen vrt z mnogimi nizkimi hišicami in v teh so stanovale šahove žene z evnuhom in dvorjanico. Takih haremov danes v Perziji ni več. Se se najde kak gospodar, ki ima po štiri žene, toda to je velika redkost.

Če se danes posprehodi po Turčiji tujec, ki je bil tam pred vojno, pa se malo pozanima po razmerah, ne more prečestokrat prepoznati tega starrega muslimanskega področja, katere je doživelo neverjetne reforme na vseh poljih, pa tako tudi v razumevanju zakona in ženske svobode. Moderna Turkinja je vrgla z lica feredžo in stopila iz harema, da bi po zapadnem vzoru živela in delala.

Pravi haremi so danes še v Indiji, kjer vladajo bogati maharadži. V njihovih hišah stanujejo kot v ječi mlade in mnogokrat jako lepe žene, ki nimajo nikakih pravic, pa so le igrača in zabava svojemu gospodarju.

Pri nas v Jugoslaviji ima redkokateri musliman po dve, tri žene, a od najnovejših časov je tudi pri nas prepovedal zakon mnogoženstvo. Pa tako so tudi pri nas, kakor povsod po širnem svetu, šteti dnevi te posebne turške ustanove: harema.

Afriški pritlikavci

Da žive v notranjosti Afrike pritlikavci, so vedeli že v starem veku. Pozneje pa so razna raziskavanja mnogokaj pripovedovala o njihovem življenju v pragozdovih. Toda ti malčki so izredno plašni, tudi pred soslednimi, višjimi črnci. Zato se je šele v najnovejših časih posrečilo posameznim ekspedicijam stopiti med nje, pregledati njihovo zunanost in način življenja.

Pritlikavci v Belgijskem Kongu niso večji kot otroci devetih do dvanajstih let. Imajo globoko potisnjeno čelo, štrleče lične kosti in globoke podočne jame; nos imajo splošten, s širokimi nosnicami. Niso povsem črni; ker živijo stalno v gozdovih, ima njihova koža bolj olivno barvo. Žive v skupinah in se selijo iz kraja v kraj; hišice iz vej pa si grade le ponoči. Može so na lovu zelo spretni in se lotijo celo velikih zverin, čeprav uporabljajo le sulico in lok. Urni so celo v gostih pragozdovih; po drevesih plezajo in se previjajo kot opice.

Hranijo se z mesom, kupijo pa si od soslednih plemen tudi sadje in zelenjavo. Zanimiva je njihova trgovina. Ker se boje priti v stik z močnejšimi sosedi, imajo v rabi tako zvano nemo trgovino. To se pravi: žene črncev prinese na določeno mesto sulice, lokov, sadja, sočivja in gredo. Pod večer dospo na isto mesto žene pritlikavcev, nastavijo strupov in divjačine, vzamejo nastavljen stvari in se vrnejo. Tako si kupujejo in prodajajo ti ljudje, ne da bi se med seboj poznali. Ta običaj velja posebej med plemeni, ki so v bojnem stanju. Žene

njihove so namreč izvzete od medsebojnega sovraštva pa med seboj na določenem teritoriju trgujejo.

Sicer niso pritlikavci ljudožrci kakor njihovi sosede Azandi, vendar so precej hudobni. Maščujejo se nad sovražnikom jako zvito in neusmiljeno. Razumljivo je to, ker se ne morejo braniti proti močnejšim sosedom. Dasiravno jih je na tisoče v gozdovih Belgijskega Konga, niso do danes Belgijci prejeli niti pare davka.

Belgijska ekspedicija, ki je prepotovala severovzhodni del države Konga, je opazovala Pigmejce, ki pa so bili precej drugačni kot v drugih pragozdovih. Može so prav čedni. Glavo jim pokriva kapa iz leopardove kože, ki je okrašena z merjaševimi črkami, repi različnih ptic in perjem papig. Okrog bokov imajo privezano usnjeno vrvice, na katero so obešeni široki listi. Preko trebuha in obraza imajo črna znamenja. Telesnega okrasja ne poznajo, tudi fetišev ne.

Tudi v južnem Kamerunu živi pritlikavi rod, Bekveli. Tu so možje samo lovci, ki vzdržujejo dve do tri družine v nekem okraju. Ko je tu zmanjkala divjačina, gredo naprej. Žene pa skrbijo doma za otroke, nabirajo jagode po gozdovih in iščejo sadja.

To so seveda ljudje, ki spadajo v najstarejšo primitivno kulturo. Imajo pa vero v eno božanstvo, poznajo zakon enega moža in ene žene in so poleg tega zelo blizu prvotni, prirodni uredbi družine in vere.

Letošnji predsednik Zveze narodov. Na letošnjem jesenskem zasedanju Zveze narodov bo zavel predsedniško mesto irski ministrski predsednik De Valera, ki se je medpotoma v Ženevo ustavil v Parizu.

Od kolibe do nebotičnika

Danes ve malokdo, da se je sedanje največje mesto sveta, New York, najprej imenovalo Novi Amsterdam. Tako so imenovali Nizozemci mestce, ki so ga zgradili na vzhodni obali Severne Amerike, tam, kjer se reka Hudson izliva v Atlantski ocean. To reko je odkril Anglež Henry Hudson, ki je služil na Nizozemskem. Na mestu, kjer se drži ustje reke Hudson z Atlantskim oceanom, leži otok Manhattan. Tu so nizozemski trgovci postavili kolibe za robo, katero so zamenjavali z Indijanci.

Na Nizozemskem so osnovali leta 1621 trgovsko društvo z naslovom »Zapadnoindijska trgovska družba«, ki je imelo namen trgovati z Ameriko. Zato so začeli na otoku Manhattanu graditi hiše, kjer so stale prej kolibe. Trgovina se je začela na veliko. Pet let po ustanovitvi omenjene trgovske družbe so Nizozemci že ves otok posedli; kupili so ga od Indijancev za 60 nizozemskih forintov. Prvo, kar so zgradili v tem času, je bila lepa, kamenita cerkev.

Nizozemska pa ni obdržala svojih naselbin v Severni Ameriki. Zapadnoindijski trgovski družbi je bilo le za trgovanje, a nič se ni menila za nove doselitve Nizozemcev. Zemljo so razdelili na baronije, katere so upravljali guvernerji. Pri tem pa ni trgovska družba prav nič mislila na bodočnost, odstavljala in nastavljala je guvernerje, kakor se ji je zdelo. Ni videla, da se pripravlja nova država v Evropi na pohod na kolonije, pa ne le posamezniki, marveč cele množice. Holanci kakor pred njimi Španci in Portugalsci so bili lovci za zlatom, nič niso mislili na zemljo, da bi jo obdelovali in počasi vso posedli.

V bližino nizozemskih naselbin so prijadrali Angleži in začeli grabiti Nizozemcem zemljo. Tudi so se selili v njihove kolonije. Leta 1664 pa so pripadle štiri angleške ladje pred Novi Amsterdam.

Brezposelni ključavničar je zgradil športni čoln, ki ga gonita kolesi z lopatami. Kolesi se poganjata na podoben način, kakor goni kolesar kolo.

Smešnice

Gospod berachu: »Tu imate malenkost. Če vam je prav, se lahko vsak teden oglasite pri meni radi podpora. Stanujem v Cerkveni ulici, četrto nadstropje.«

»Če imate lift, pridem.«

Sodnik: »Tožilec lahko privede tri priče, ki bodo pričale, da so videli, kako ste vi začeli prepirati.«

Toženec: »Jaz pa vam jih lahko privedem tisoč, ki tega niso videli!«

K Londončanu pride Skot na obisk. Ostal je pri njem delj časa, kakor je bilo Londončanu všeč. Hotel ga je po ovinkih opomniti, da je čas odhoda, zato reče: »Vaši družini bo gotovo že dolg čas za vami.«

»Prepričajno od vas! Takoj bom telefoniral, naj pridejo za menoj!«

Stoletnica Göta prekopa. Srečanje dveh parnikov v ozkem voznem žlebu Göta kanala, ki je bil pred sto leti zgrajen. — Göta kanal je cesta za parnike, ki počez južne švedske veže Kattegat z Vzhodnim morjem. Od 385 km pokrajinsko krasne vodne poti je samo 80 km pravega kanala, ostalo so podožnja jezera in reke.